

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

LITTERA SCRIPTA MANET

(ЗБІРКА СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ)

ВИПУСК 10

ЖИТОМИР 2024

Рекомендовано до друку вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(Протокол №21 від 25.11.2024)

Редакційна колегія:

Полховська М. В. – кандидат філологічних наук, доцент, директор ННІ іноземної філології ЖДУ імені Івана Франка;

Борисенко Н. Д. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології та перекладу ННІ іноземної філології ЖДУ імені Івана Франка;

Нідзельська Ю.М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу ННІ іноземної філології ЖДУ імені Івана Франка.

Рецензенти

Кодубовська О.О. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови та прикладної лінгвістики Житомирського державного університету імені Івана Франка;

Соловйова Л.Ф. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Поліського національного університету.

Littera Scripta Manet: збірка студентських наукових праць / ред. колегія: М. В. Полховська, Н. Д. Борисенко, Ю.М. Нідзельська – Житомир: ННІ іноземної філології ЖДУ імені Івана Франка, 2024 – Вип. 10. – 89 с.

Матеріали друкуються в авторській редакції. За достовірність фактів, цитат, власних імен та посилань відповідають автори публікації. Думка редакції може не збігатися з думкою авторів.

© ННІ іноземної філології ЖДУ імені Івана Франка, 2024

© ЖДУ імені Івана Франка, 2024

ЗМІСТ

Бардась В.Ю. Лінгвістичні особливості сучасного політичного дискурсу	5
Барановський В.В. Деякі аспекти розробки словників для навчальних чат-ботів	7
Букшук В. Відтворення англійських фразеологічних одиниць з гендерним компонентом українською мовою	10
Бурмистрова А.В. Специфіка перекладу англомовних фільмів жанру фентезі українською мовою	12
Вагнер Є.О. Особливості відтворення військової лексики на основі медіа матеріалів	16
Гнатюк Т.О. Загальні особливості детективних романів	20
Грінчук А.А. Скорочення в контексті лінгвістичних досліджень та сучасного перекладознавства	24
Дідківський В.М. Мовні VS. узусні помилки в англо-українському художньому перекладі	27
Дудніков О.О. Лексичні та семантичні особливості військово-політичних неологізмів	27
Звінський В.О. Дубляж vs. субтитрування: компаративний аналіз аудіовізуального перекладу	33
Ковальчук Д. В. Специфіка перекладу англомовної офіційно-ділової літератури українською мовою	37
Кривоспіцький А.О. Специфіка відтворення сучасного американського сленгу в англо-українському аудіовізуальному перекладі	40
Кушнірська А.І. Специфіка перекладу заголовків англомовних журналів та газет українською мовою	43
Лознюк Д. Вживання сленгу в англомовному серіалі “Гострі картузи”	47
Мелешкіна К. С. Специфіка перекладу англомовних науково-технічних текстів українською мовою	50
Ничипорук О.О. Переклад англомовних інструкцій з експлуатації електричного та електронного побутового устаткування українською мовою	53
Ольшевська Д.В. Особливості перекладу англомовних суспільно-політичних текстів українською мовою	55
Попп М. І. Алгоритм створення вебресурсу для дослідження уявного світу серії фільмів <i>fantastic beasts</i>	57
Примаченко Є.В. Загальні лінгвокультурологічні властивості перекладу детективного роману Агати Крісті “Вбивство у Східному експресі”	60
Радкевич К.В. Способи відтворення реалій американського півдня в українському перекладі роману М. Мітчелл “Звіяні вітром”	64
Сахневич К.А. Відтворення концептуальної картини світу англомовного роману-антиутопії в українському перекладі	68
Смоловська В.І. Реалії як засіб створення авторського стилю в романах С. Коллінз	72
Томашевський В. Р. Структурно-семантичні особливості перекладу фразеологічних одиниць на матеріалі творів Агати Крісті	75

Фіщук А.А. Проблеми перекладу англомовних детективних романів українською мовою	78
Черняк М.О. Основні стратегії перекладу політичних текстів	80
Чумак А.С. Способи відтворення англійських реалій українською	83
Шараха О.М. Роль художнього перекладу у межах жанру фентезі	86

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

В останні десятиліття в сучасній лінгвістиці значно зростає інтерес досліджень політичної комунікації та політичного дискурсу. І. Бутова стверджує, що політичний дискурс став предметом особливої та досить прискіпливої уваги лінгвістів відтоді, коли політична комунікація набула властивості бути засобом маніпулювання свідомістю [2, с. 232].

Вітчизняний мовознавець Ф. Бацевич зазначає, що політична комунікація і політичний дискурс тісно пов'язані один з одним, оскільки політична комунікація розглядається, як особливий вид відносин, завдяки якому суб'єкти регулюють поширення суспільно-політичних думок [1, с. 122]. Сучасні розвідки у цій царині стверджують, що політична комунікація має притаманну їй особливу мову, а саме так звану мову влади, або політичний дискурс.

Поняття політичного дискурсу демонструє взаємодію між суспільством та індивідом та формує певні уявлення або відтворення світового уявлення учасників самого дискурсу [4, с.26]. Дослідження особливостей політичного дискурсу виявляє, яким чином відображаються основні культурні цінності в різноманітних мовних спільнотах, як відбувається організація соціального устрою, а також які особливості ментальної картини світу мовців притаманні для кожного конкретного мовного співтовариства.

Розглядаючи політичний дискурс як спосіб тлумачення соціальної реальності в основних термінах політики, Ф. Бацевич стверджує, що власне політичний дискурс виступає як вид мовної діяльності, який є обов'язковим під час організації політичних процесів та містить необхідні твердження, концепти, поняття, тексти, тощо [1, с. 128]. Крім того, вчений наголошує, що

комунікативний аспект політичного дискурсу представлений системою, яка складається з трьох взаємопов'язаних складових, а саме повідомлення, адресанта (спікера) і адресата (реципієнта) [1, с. 187]. Отже, головною метою політичного дискурсу є поширення або отримання нових знань про події, представлені публіці, враховуючи усі можливі комунікативні стандарти політичної комунікації. Адресант впливає на спосіб мислення та діяльність адресата завдяки систематизації даних та аргументації, що призводить до вирішення більшості політичних питань та суспільних проблем. Тому основним завданням політичного дискурсу є намагання змінити погляди суспільства на конкретну ситуацію, подію чи явище [2, с. 237].

I. Бутова зазначає, що англомовні політичні тексти є джерелом слів, словосполучень і речень, які відображають особливості цієї тематики, на кшталт *cold war, federal regulator, the Senator, vice president, rhetorical fire, out-of-touch Government*, тощо. Також для політичного дискурсу України, Великобританії та США притаманний постійний розвиток, а тому відбувається поповнення глосарію шляхом вживання слів в образному значенні, утворення нових лексем та запозичення [2, с. 233].

Деякі мовознавці наголошують на евалюативній насиченості політичного дискурсу, відмічаючи при цьому здатність оцінювати як головну відмінність політичного дискурсу від інших видів дискурсу. Евалюативно забарвлені номінації політичного дискурсу класифікують на три групи, до яких відносимо загальнодержавні концепти, загальнолюдські концепти та антицінності, кожна з яких має ключові прототипи [3, с. 51].

Таким чином, характерними лінгвістичними особливостями політичного дискурсу є використання емоційно-забарвленої і соціально-політичної лексики з суб'єктно-оцінною складовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бацевич Ф. С. Основи Комунікативної Лінгвістики. Київ, 2004. 344 с.
2. Бутова І. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень. *Вісник Львів. ун-ту. Серія: Іноземні мови.* Львів, 2009. Вип. 16. С. 232–238.
3. Великорода В. Б. Концептуальні характеристики евфемізмів на позначення негативних дій політиків. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка.* Житомир, 2013. Вип. 2. С. 51-54.
4. Frans H. van Eemeren A Critical Survey of Classical Backgrounds and Modern Studies. Springer: De Gruyter, 2019. 334 p.

Барановський В.В

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Полховська М.В.*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ СЛОВНИКІВ ДЛЯ НАВЧАЛЬНИХ ЧАТ-БОТІВ

Інтерактивне навчання набуває дедалі більшого значення, особливо в умовах постійного розвитку технологій та зростання обсягів інформації [1, с. 132]. Однією з головних проблем у цій сфері є вивчення нових слів, фраз та термінології. Традиційні підходи до вивчення не завжди забезпечують достатній рівень засвоєння, оскільки вони не враховують індивідуальні потреби користувачів та їх рівень знань. За допомогою чат-ботів ми можемо запропонувати два варіанти для покращення процесу навчання:

- ведення власного словника всередині платформи;
- вивчення слів та термінів за допомогою готових словників;

Коли йдеться про ведення власного словника, ми маємо на увазі, що користувач повинен наповнювати його самостійно. Структура словників складається зі слова, перекладу та визначення. Оскільки визначення формуються англійською мовою, це може ускладнити розуміння для користувачів початкового рівня, тому, варто відібрати лаконічні визначення та створити функцію підказки. Лексика для готових словників обирається відповідно до їхнього рівня підготовки. Ці рівні традиційно розподіляються на початковий (beginner), середній (middle) та просунутий (advanced) [2, с. 73]. Лексика класифікується на 4 основні частини мови: іменники, дієслова, прикметники та прислівники. Термінологічні словники у свою чергу діляться за тематиками. Такий підхід забезпечує системність та доступність навчального процесу, самостійне наповнення словника дозволяє зробити процес вивчення максимально індивідуальним, вибір готових словників за рівнем, тематикою або частиною мови – зосередитися на специфічних аспектах лексики, а залучення тренувальних ігор сприятиме кращому її закріпленню.

Наш чат-бот пропонує обрати в 4 тренувальні вправи:

1. "*Word to Translation*" – переклад слів, з англійської на українську.
2. "*Translation to Word*" – переклад слів, з української на англійську.
3. "*Guess a Word by Definition*" – вгадування слів за їх визначеннями.
4. "*Word Scramble*" – скласти правильне слово із переплутаних літер англійською мовою.

Щоб уникнути непорозумінь в процесі вивчення лексики, важливо враховувати різні підходи до перекладу звичайних слів та термінології при укладанні словників, вибираючи найбільш адекватний варіант. В термінології одним із простих методів є транслітерація, яка передбачає заміну літер однієї алфавітної системи на літери іншої, що часто застосовується в ІТ. Наприклад, «*encapsulation*» перекладається як «інкапсуляція», а «*Internet*» – як «інтернет». Використовувати цей метод варто лише тоді, коли не вдається знайти адекватний термін у мові перекладу [3].

Аналізуючи повсякденну систему спілкування, можна помітити що нещодавні терміни вже не потребують перекладу, оскільки набули загального визнання і застосовуються як результат транслітерації. Український варіант перекладу таких термінів як «IaaS» (*Infrastructure as a Service*), «Blockchain», «Phishing», «Troubleshooting» не поширений, тому зазвичай вживається транслітерація.

Основна складність виникає при виборі еквівалентів для термінології, адже потрібно вирішити, які терміни слід перекладати, а які залишати в оригінальному вигляді. Дослівний переклад може ускладнити розуміння їх значення та виконання тренувальних вправ. Звісно, існує достатня кількість перекладацьких прийомів, завдання полягає лише в тому, щоб уникнути непорозумінь, тому, важливо, щоб слова були лаконічними та звучали природно в мові перекладу. Це вимагає коригування відмінкових форм або зміни їхнього порядку, щоб забезпечити зрозумілість і точність [4, с. 72].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Крупа А. Технологія чат-бот як чинник комп'ютерно-посередницької комунікації цифрового суспільства. *Humanities Studies*. 2022. № 12 (89). С. 130-141. URL: <http://humstudies.com.ua/article/view/266484/262502> (дата звернення 12.09.2024).
2. Перебийніс В. І. Теорія і практика укладання навчальних словників. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2004. Вип. 17. С. 73-75.
3. Першин А. А Проблеми перекладу термінології. *Харківський національний університет радіоелектроніки*. 2023. URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/d6808834-e004-473d-a0e7-2ee69987494b/content> (дата звернення 12.09.2024).

5. Лобода В. А. Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. Т. 4, № 43. С. 72-74.

Букишук В.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Мосієнко О.В.

ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ГЕНДЕРНИМ КОМПОНЕНТОМ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Велика кількість англійських фразеологізмів має гендерний компонент, тобто містить вказівку на стать, виконуючи функцію стереотипного зображення чоловіків чи жінок. Відтворення цих одиниць українською мовою є складним завданням для перекладача, оскільки необхідно зберегти не лише лексичний зміст, а й соціокультурні конотації, закладені у вихідній фразеології. Особливо важливо розуміти функції гендерного компоненту, який може не лише впливати на зміст, але й відображати гендерні стереотипи, притаманні певній культурі. Фразеологічні одиниці з гендерним компонентом відображають усталені уявлення про ролі чоловіків та жінок у суспільстві, часто базовані на стереотипах. Наприклад, англійська фразеологія пропонує такі вирази, як "old wives' tale" (ненаукова байка або міф, зазвичай приписуваний жінкам) чи "man's work" (чоловіча робота, що символізує фізично важку чи небезпечну діяльність) [1, с. 45].

Фраза "Old wives' tale" передає ідею хибного уявлення або вигадки, зазвичай пов'язаної зі старовинними народними переказами. Гендерний компонент тут полягає у негативній асоціації з жіночими персонажами ("старі жінки"), що втілюють носіїв архаїчних і недостовірних знань. Українським відповідником може бути вираз "бабусина казка", що зберігає зневажливе

ставлення до джерела інформації, проте має нейтральнішу гендерну конотацію [2, с. 88].

Фразеологізм "man's work" використовується для позначення діяльності, що вважається суто чоловічою через її фізичну силу або складність. При перекладі на українську, можливим варіантом може бути "чоловіча справа" або "чоловіча робота", де відтворюється той самий гендерний компонент і соціальна конотація щодо статево обумовлених обов'язків. Водночас слід зазначити, що в сучасному суспільстві спостерігається зниження гендерних розмежувань у професійній діяльності, що може вимагати адаптації перекладу до сучасного контексту [3, с. 95].

Головною проблемою при перекладі фразеологізмів з гендерним компонентом є збереження соціокультурної специфіки оригіналу. Такі одиниці часто мають глибоке культурне коріння і можуть відображати усталені соціальні стереотипи, які в одній культурі можуть бути звичними, а в іншій – неприйнятними. Крім того, існує небезпека втрати іронічного чи сатиричного відтінку, що часто супроводжує гендерно забарвлені фразеологізми [4, с.134]. Один із підходів до перекладу фразеологічних одиниць з гендерним компонентом полягає у використанні функціонально-еквівалентних фразеологізмів в українській мові. Наприклад, для виразу "to wear the trousers in the family" (бути головним у сім'ї) можна запропонувати український фразеологізм "бути головою сім'ї", який зберігає ідею домінування, але адаптований до культурних реалій цільової мови [5, с. 201]. Така стратегія дозволяє не тільки відтворити зміст, а й зберегти соціокультурні характеристики обох мов.

Отже, переклад англійських фразеологічних одиниць з гендерним компонентом на українську мову вимагає глибокого розуміння соціокультурних аспектів обох мов. Необхідно не лише відтворити лексичний зміст, а й передати конотації, пов'язані з гендерними ролями та стереотипами. Використання функціонально-еквівалентних фразеологізмів, адаптованих до реалій української мови, є найбільш прийнятною стратегією при перекладі подібних одиниць.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Волошин О. М. Мовна картина світу: гендерні стереотипи в англійській та українській мовах. Одеса: Астропринт. 2012. 180 с.
2. Ковальчук О. Гендерні аспекти фразеології у перекладацькій практиці. Львів: Львівська політехніка. 2017. 300 с.
3. Семененко І. В. Фразеологія і переклад: виклики і рішення. Харків: Видавництво Харківського національного університету. 2015. 200 с.
4. Сидоренко А. Соціокультурні аспекти перекладу фразеологізмів. Донецьк: Донецький національний університет. 2014. 215 с.
5. Стівенсон А. Англо-український словник фразеологізмів. Київ: Наукова думка, 2009. 450 с.

Бурмистрова А. В.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук

Очковська А. П.

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ФІЛЬМІВ ЖАНРУ ФЕНТЕЗІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Переклад англомовних фільмів жанру фентезі українською мовою є надзвичайно складним завданням, яке вимагає уваги до численних деталей. Фентезі як жанр часто вирізняється використанням вигаданих світів, персонажів і термінології, що створює специфічні виклики для перекладача. Згідно з дослідженням, перекладачі фентезі повинні не лише передавати зміст, але й зберігати атмосферу та стилістику оригіналу, що включає адаптацію вигаданих мов, термінів і культурних особливостей [3, с. 185]. Термінологія фентезі,

зазвичай насичена елементами вигаданої реальності, вимагає точності перекладу для збереження автентичності тексту, оскільки будь-яке невдале відтворення або неправильна адаптація може спотворити задум автора і порушити цілісність художнього твору [1, с. 97].

Крім того, стилістика фентезі вирізняється архаїчними мовними конструкціями, піднесеною риторикою і частим використанням урочистого мовлення персонажів. Перекладач повинен враховувати специфіку мовної гри і відповідно підбирати лексичні засоби в цільовій мові [1, с. 99; 2, с. 223]. Використання урочистих або архаїчних форм вираження дозволяє передати специфічну стилістику жанру, зокрема в українському перекладі, де вкрай важливо зберегти оригінальну поетичність та епічність тексту. Таким чином, переклад фентезі вимагає не лише мовної точності, але й глибокого розуміння жанрових особливостей і культури оригіналу.

Одним із головних викликів у перекладі фентезі є адаптація вигаданих термінів та імен. Часто в фільмах цього жанру зустрічаються унікальні назви місць, істот або об'єктів, що не мають прямих відповідників в українській мові. Наприклад, у трилогії *"The Lord of the Rings"* Дж. Р. Р. Толкіна присутні вигадані слова, такі як *"Hobbit"*, *"Mordor"* або *"Ent"*, кожне з яких має особливе значення для розуміння всесвіту твору [5]. У більшості українських перекладів слово *"Hobbit"* залишено як *"хоббіт"*, що є прямою транскрипцією, але поняття *"хоббіт"* вже настільки закріпилося в українській мові, що не потребує додаткового пояснення. Подібним чином назва *"Mordor"* перекладається як *"Мордор"*, зберігаючи свою таємничу і зловісну природу, хоч для українського глядача, не знайомого з книгою, це слово може не нести тієї самої загрози, як для англomовної аудиторії. Іноді перекладачі додають певні культурні або стилістичні відтінки, щоб підсилити ці образи, роблячи їх ближчими для українського сприйняття.

Особливу увагу перекладачі приділяють іменам персонажів. Наприклад, у фентезі часто зустрічаються вигадані імена, такі як *"Aragorn"*, *"Legolas"* або *"Galadriel"*, які переважно залишаються без змін, використовуючи

транслітерацію, оскільки зміна імен могла б порушити автентичність та цілісність світу, створеного авторами. Важливо зберегти унікальність цих імен тому, що вони є не лише частиною вигаданого світу, але й несуть культурну та символічну значимість.

Ще однією суттєвою проблемою при перекладі є локалізація культурних елементів. Фентезі-фільми часто насичені деталями, які мають глибоке культурне підґрунтя і можуть бути незрозумілими для глядачів з іншої культурної традиції [1, с. 100]. У таких випадках перекладач має вирішити, чи слід адаптувати ці елементи під українську культуру або залишити їх незмінними. Наприклад, у фільмі “*Harry Potter*” присутнє слово “*Muggle*”, яке позначає людей без магічних здібностей [6]. У більшості українських перекладів це слово передається як “магл”, що є транслітерацією. Однак це слово не несе того самого значення в українській культурі, як в англійській, де воно має певний негативний відтінок і позначає “звичайність” або “обмеженість”. Така локалізація вимагає додаткового контексту або пояснень, щоб аудиторія могла зрозуміти всі культурні конотації цього терміну.

Заклинання та інші вигадані поняття часто є окремою проблемою, оскільки вони мають певний символізм, який може бути важко передати українською мовою. Наприклад, у “*Harry Potter*” є заклинання “*Expelliarmus*” і “*Wingardium Leviosa*”, які переважно залишаються незмінними в українському перекладі. Оскільки це вигадані слова, вони не потребують перекладу в буквальному сенсі, однак передача їхнього звучання та стилю є важливою для збереження атмосфери.

Важливим аспектом перекладу фентезі є стилістична передача урочистого або піднесеного стилю мови персонажів. Фентезі часто використовує архаїзми або складні мовні конструкції для створення епічної атмосфери, і перекладач повинен зберегти цей стиль, аби передати глядачам відчуття величі і магії. Наприклад, у фільмі “*The Hobbit*”, коли Більбо виголошує “*I am going on an adventure!*”, перекладено як “Я вирушаю в пригоду!”, що точно передає легкість і захопленість моменту. У свою чергу, у фільмі “*The Lord of the Rings*”, коли

Гандальф каже: “*A wizard is never late, nor is he early, he arrives precisely when he means to.*”, переклад звучить як “Чарівник ніколи не запізнюється, як і не приходить завчасно. Він з’являється саме тоді, коли має на меті.”. Це допомагає зберегти урочистість та мудрість, властиву цьому персонажу.

Гумор також є важливою складовою багатьох фентезі-фільмів, і його переклад вимагає особливої уваги, оскільки культурні особливості можуть впливати на сприйняття жартів. У фільмі “*The Chronicles of Narnia: The Lion, the Witch and the Wardrobe*”, коли Люсі зустрічає містера Тумнуса, він запитує: “*How would you like some tea?*”. Український переклад звучить як “Чи не хочеш чаю?”, що передає простоту та гостинність, але водночас може не нести того самого культурного значення, яке пов’язане з англійською традицією чаювання [4].

Переклад фентезі фільмів також має зберігати специфіку жанру, який побудований на магії, вигаданих світах і казкових елементах. Ці аспекти мають бути передані так, щоб глядач міг відчувати чарівність і атмосферу світу, навіть якщо ці елементи не мають прямих аналогів в українській мові. Наприклад, у фільмі “*Harry Potter and the Philosopher's Stone*”, Дамблдор каже: “*It does not do to dwell on dreams and forget to live.*”. Переклад українською звучить як “Не варто занурюватися в мрії і забувати жити.”, що зберігає філософський підтекст оригінальної фрази.

Таким чином, переклад англійських фільмів жанру фентезі українською мовою вимагає великої уваги до деталей, щоб зберегти атмосферу, культурні відтінки та стилістичні особливості. Перекладач має знаходити баланс між буквальним перекладом і творчою адаптацією, щоб глядачі могли повністю поринути у магичні світи, створені авторами фільмів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Макаруч О. О. Фантастичний текст: проблема перекладу. *Перекладацькі інновації* : матеріали VIII наук.- практ. конф. Суми : Сумський державний університет, 2018. С. 97–101.

2. Плетенецька Ю. М. Парадигма понять термінологічної системи кіно перекладу. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Філологічні науки»*. 2013. № 14 (3). С. 219–226.

3. Тьопенко Ю. А. Перекладацька стратегія доместикації як чинник національної ідентифікації. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Філологія*. 2015. Вип.18, № 2. С. 184-189.

4. Adamson A., *The Chronicles of Narnia: The Lion, the Witch and the Wardrobe* (2005). Walt Disney Pictures. Available on Disney+ URL: <https://www.disneyplus.com/movies/the-chronicles-of-narnia-the-lion-the-witch-and-the-wardrobe> (дата звернення 14.10.2024).

5. Columbus C., *Harry Potter and the Philosopher's Stone* (2001). Warner Bros. Available on Amazon Prime. URL: <https://www.amazon.com/Harry-Potter-Philosophers-Stone/dp/B002QWX3C2> (дата звернення 14.10.2024).

6. Jackson P., *The Lord of the Rings: The Fellowship of the Ring* (2001). New Line Cinema. Available on Amazon Prime. URL: <https://www.amazon.com/Lord-Rings-Fellowship-Ring/dp/B0094GNI1E> (дата звернення 14.10.2024).

Вагнер Є. О.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

Очковська А. П.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ НА ОСНОВІ МЕДІА МАТЕРІАЛІВ

У сучасних умовах загроза війни існує в усьому світі, і наявність добре оснащеної армії, що забезпечує захист, має вирішальне значення для будь-якої держави. Наприклад, ситуація в Україні, спричинена вторгненням росії, спонукає до вивчення військової термінології, особливо з уведенням стандартів НАТО у ЗС України. Військова термінологія формується військовими структурами та впливає на суспільство, а культурні нюанси та специфіка

військової лексики мають вирішальне значення для військових перекладачів. Переклади вимагають спеціальних навичок, щоб запобігти маніпуляціям, а військові терміни стали частиною повсякденного життя, що робить вивчення військової лексики необхідним та актуальним.

Військова термінологія – це сукупність військових термінів, що описують концепції та явища у військовій сфері, зокрема стратегії застосування збройних сил, тактичні аспекти бойових дій, організацію військових підрозділів, їхнє озброєння та технічне оснащення. Військові терміни характеризуються такими рисами: відповідність сучасним науковим знанням, системність, точність, стислість, відсутність емоційної чи стилістичної забарвленості, однозначність у рамках певної термінологічної системи [1].

Основна проблема постає в тому, що матеріали воєнного характеру, які висвітлюють політичні події та військові конфлікти, використовують специфічну лексику і мають важливу роль у передачі соціально-політичної інформації для суспільства. Також у таких текстах часто зустрічаються кліше та експресивні фрази, а в неформальному спілкуванні військова лексика і жаргон допомагають відобразити життя військових як окремої соціально-професійної групи. [2; 3; 4].

Важливим і досить важким завданням для перекладача є достовірна передача термінів військового характеру без втрати образності, це можна здійснити за допомогою таких перекладацьких прийомів: транслітерація, транскрипція, калькування, описовий переклад, пряме запозичення та наближений переклад. Вибір методу залежить від того, наскільки термін поширений і усталений в українському контексті, причому нові терміни можуть мати кілька варіантів перекладу.

Необхідність знань в перекладі лексики військового спрямування полягає в тому, що це сприяє військовій співпраці та міжнародній комунікації. Це відіграє значну роль у досягненні порозуміння між різними арміями, урядовими структурами та західними партнерами. Англомовна аудиторія черпає

інформацію про перебіг подій в Україні з онлайн-новин, що вимагає точного і адекватного перекладу військових термінів для розуміння подій і формування неупереджених оцінок.

Через величезну кількість спеціалізованих термінів у певній військовій галузі, відсутність коректних еквівалентів, культурні відмінності, різноманітні скорочення та акроніми відбуваються прогалини в сприйнятті військових подій в Україні іноземною аудиторією. І тоді через неправильну інтерпретацію лексики, певні явища зазнають спотворення. Особливо актуально це для онлайн-новин, які транслюють у різних країнах світу [5, с. 164]. Аналіз новин відомих англійських медіа і різних перекладів з військовими термінами, якими описують війну в Україні, демонструє, що найуживанішими трансформаціями в перекладі є **калькування** та пошук **еквіваленту**. Ці трансформації застосовуються найчастіше тому, що з їх допомогою зберігається точність переданої інформації:

(1) *Напередодні двоє його колег наступили на «пелюстки», які нещодавно розкидали по полю російські ракети. – Two days earlier, two of his colleagues had stood on "petals"– small, green, anti-personnel mines – that had recently been scattered across a field by Russian rockets [6, с. 58].*

Наведений приклад демонструє, що автор застосував у перекладі метод калькування, а також опис конкретного виду міни для того, аби іноземний споживач інформації краще розумів суть, яку хотів передати автор.

У наступному випадку з метою точного відтворення українських термінів англійською мовою, використано **еквіваленти** зі словника:

(2) *Підрозділи ракетних військ і артилерії протягом доби уразили пункт управління та 10 артилерійських підрозділів ворога на **вогневих позиціях**– Over the course of the day, Ukraine's Rocket Forces and Artillery struck a command post and 10 artillery units at **firing positions** [6, с. 58].*

Якщо з'являється потреба у відтворенні власних назв або спеціальних слів з винятковим написанням доцільно застосовувати транслітерацію, наприклад:

(3) *Крім того, уночі росіяни завдали удару балістикою по Запоріжжю – ракетами "Іскандер-М"/С-300 – In southern Ukraine, Zaporizhzhia was attacked by a number of Iskander-M / S – 300 ballistic missiles [6, с. 58].*

Цей метод полягає в тому, щоб передавати слова, записані однією системою письма, за допомогою іншої на основі їх фонетичної подібності (наприклад, назви зброї або напрямки бойових операцій) [7, с. 279].

Отже, військова терміносистема постійно збагачується новими словами з суміжних наукових дисциплін і технічних галузей завдяки постійним відкриттям і впровадженню наукових досягнень. Оскільки перекладач має справу з термінологічними системами двох мов, від нього очікуються ґрунтовні знання в сфері військової справи обох країн для надання високоякісного перекладу. Запорукою правильного перекладу англійської лексики різної складності на українську мову є вибір доцільного методу перекладу, з урахуванням специфіки мовної економії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Лисичкіна І.О., Лисичкіна О.О. Сучасний військовий соціолект як проблема міжкультурної комунікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер. : Філологія. 2022. № 56. С. 272-274. URL: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.56.60> (дата звернення: 21.10.2024).

2. Василенко Д. В. Військова лексика англійської мови ХХ – початку ХХІ століття. Горлівка : Вид-во ГДПШМ, 2009. 220 с.

3. Василенко Д. В. Розвиток словникового складу англійської мови військової сфери ХХ – початку ХХІ століття: автореф. дис. ... канд. філол. наук. Донецьк, 2008. 26 с.

4. Іграк К. Ю. Емоційно забарвлені елементи військової лексики. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. Лінгвістичні науки. 2017. № 25. С. 55– 59.

5. Балабін В., Лісовський В., Чернишов О. Основи військового перекладу : підручник. Київ : Логос, 2008. 578 с.

6. Стародубцева А.О., Талавіра Н.М. Специфіка перекладу військової термінології в англomовних онлайн-новинах під час висвітлення війни в Україні. *Молодий вчений* № 7 (119) липень, 2023 р. С. 58-60. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-7-119-11> (дата звернення: 21.10.2024).

7. Furt D.V. (2018) Sposoby perekladu terminiv ukrainskoiu movoiu z anhliiskoi [Methods of translating terms from English into Ukrainian] *Filolohichni studii. Metodyka vykladannia mov – Philological studies. Methods of teaching languages*, no.17, pp. 272–281.

Гнатюк Т.О.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Нідзельська Ю.М.

ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕТЕКТИВНИХ РОМАНІВ

Сьогодні лінгвісти зацікавлені вивченням романів детективного жанру. Цей літературний жанр можна аналізувати під різним кутом зору, маємо на увазі перекладацький аспект, лінгвокраїнознавчий, узагальнюючий мовознавчий та ін. Таким чином, *метою* нашої наукової розвідки є розгляд загальних особливостей романів детективного жанру. Об'єктом представленого дослідження є твори детективного жанру, а предметом дослідження вважаємо жанрові та структурні особливості детективних романів загалом.

Отже, детектив визначають як літературний твір, дія якого обертається навколо розкриття певних таємничих подій, пов'язаних зі злочином [1, с. 1]. Важливо підкреслити, що однією з характерних рис детективів є завершеність

розповіді. Цей твір, як правило, має бути початий вбивством та закінчений розкриттям, засудженням та зізнанням винного. Так, у більшості випадків наприкінці твору ведеться завершальна розмова між детективом та підозрюваними. Існує думка, що щасливий кінець є обов'язковим – детектив уникає всіх пасток, а злочинець, відповідно, опиняється за ґратами [4, с. 25]. Але, зі свого боку, ми хочемо додати, що це правило щодо щасливої кінцівки не є актуальним для всіх відомих детективів.

Як відомо у сучасній лінгвістичній науці, існує багато піджанрів детективного жанру, тому важко точно сказати, який вид детективу найбільш популярний у читачів. Зрозуміло, що це залежить від багатьох факторів, таких як: вік, стать, національність, освіта, смаки та інтереси. Однак, можна сказати, що серед найпопулярніших детективних романів виділяються певні піджанри [3, с. 242], наприклад: класичний детектив (твір, у якому головний герой детектив розгадує кримінальні таємниці за допомогою розумових здібностей і логіки). Поліцейський детектив (твори з поліцейськими, які розслідують випадки пов'язані зі злочинністю або наркотиками). Психологічний детектив (це твір, в якому головним героєм є психолог або психіатр, який вивчає психологічні особливості злочинців і використовує свої знання для розкриття злочинів). Кримінальний детектив (це твір, у якому злочинець є головним героєм, що розслідує злочин і намагається знайти виправдання своїм діям) [3, с. 242].

Варто підкреслити, що автори романів детективного жанру часто користуються спеціальними правилами при написанні детективів, які називаються *законами детективів*. Підкреслюють, що ці правила використовуються для створення інтриги та забезпечення непередбачуваності у творі [3, с. 242]. Варто розглянути основні закони сюжету детективів:

Закон парковки: це правило вимагає, щоб у детективних романах усі події, що є рушійними для сюжету, були на початку книги. Це означає, що читач повинен знати всі ключові факти, персонажів та інші важливі деталі до початку розв'язки.

Закон чекання: цей закон вимагає, щоб детективні історії поєднували виклики і відкриття. Читач має бути зацікавлений у розгортанні подій, а не в тому, щоб легко шукати відповіді на запитання.

Закон бібліотеки: це правило вимагає, щоб детективні романи містили різноманітні факти, які допоможуть розгадати таємницю [3, с. 242].

Однією з ключових особливостей детективу є розкриття злочинів, які були скоєні антагоністом. У той же час, детектив є головним героєм, втілюючи в собі такі якості, як розум, допитливість, спокій і тверезість, а також зосередженість на викритті злочинців [3, с. 242].

Нашу увагу привернув погляд, що детективи також можуть відрізнятися за своїми методами роботи. Також не існує загальноприйнятих вказівок щодо того, як детективи розкривають злочини та проводять дослідження [3, с. 243]. Якщо говорити про найпоширеніші методи дослідження, що обирають автори детективного жанру, то можна перерахувати наступні:

1. Логічне мислення. У літературному жанрі логічне мислення детективу є ключовим елементом залучення читачів. Складність головоломки детективу вимагає від читача та головного героя логіки для її вирішення. Відомо, що у детективному жанрі сюжет характеризується логічним міркуванням, а головний герой використовує свої когнітивні здібності, щоб розкрити складну таємницю чи злочин. Також логічне мислення відображено в героях, які, як правило, дуже розумні та мають здатність аналізувати. У детективних романах характерна спроба героїв відновити справедливість у суспільстві, вирішити етичні проблеми через міркування та розуміння основних моральних принципів.

2. Дедукція. Поширеною практикою в детективних романах є використання саме цього методу мислення для розкриття складної таємниці або ж злочину. Відтак, процес дедукції у детективному жанрі передбачає вивчення деталей і фактів і створення логічних висновків. Використовуючи інформацію свідків та опитування підозрюваних, герой на основі цієї інформації робить

висновки про події. Використовуючи процес дедукції детективного жанру, герой та читач можуть використати свої знання задля розгадки таємниці.

3. Аналіз доказів. Аналіз доказів є невід'ємним та важливим складником детективів. Для правильного та органічного розвитку сюжету твору надзвичайно важливо не тільки знайти докази, але й дослідити їх, зіставити, проаналізувати, також зробити висновки [2, с. 62]. У підсумку детектив зазвичай збирає докази на місці злочину, проводить допити свідків та підозрюваних, аналізує фізичні докази (сліди, зброя, речі та ін.), робить висновки на основі цих даних. Для того, щоб аналізувати докази, він повинен мати відповідні знання, досвід та логічне мислення. Адже все це дає змогу ретельно проаналізувати кожен доказ, знайти зв'язки між ними. Детектив повинен бути уважним, адже навіть найменший доказ може мати велике значення в розслідуванні. Загалом, аналіз доказів у літературному жанрі детектива є складним та важливим процесом, що дозволяє детективу, а відтак і читачу, дійти правильного висновку [2, с. 63], ми погоджуємося з такою думкою. Отже, можна зробити висновки, що детектив є літературним твором, він визначається розкриттям таємничих подій зі злочином. Його основними характеристиками вважають завершеність розповіді та частий хеппі-енд. Також варто підкреслити, що існують різні піджанри детективного жанру, а саме: класичний, поліцейський, психологічний та кримінальний детектив. Письменники звичайно намагаються дотримуватися основних законів детективів, зокрема законів парковки, чекання та бібліотеки. Основні методи дослідження, якими керуються автори детективного жанру, включають логічне мислення, дедукцію та аналіз доказів.

Саме цей літературний жанр може бути цікавим для перекладознавців, які аналізують особливості перекладу певних романів детективного жанру, що і є перспективою нашого майбутнього дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Детектив як жанр літератури. Ukrtvory. URL: <https://ukrtvory.in.ua/detektiv-yak-zhanr-literaturi/> (дата звернення: 22.09.2024).
2. Хан О. Г. Перекладацькі аспекти відтворення композиційної системи детективного тексту. *Вісник Херсонського державного університету. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація»*. Секція 2: Перекладознавство, 2021. С. 61–65.
3. Клімук, В. В., Клімук, О. С., Рябець, А. Р. Вплив книжок детективного жанру на розвиток особистості. *Культурологічний альманах №2*, 2023. С. 239–247. URL: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/204> (дата звернення: 20.08.2024).
4. Andreichuk N. I., Babelyuk O. A., Bialyk V. D., Ivanchenko M. Yu. Structural peculiarities of detective stories. *Vectors of the development of philological sciences at the modern stage: collective monograph*. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. 296 p. URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/download/29/311/701-1?inline=1> (дата звернення: 18.08.2024).

Грінчук А. А.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Вискушенко С. А.

**СКОРОЧЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА
СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

Розгляд різних аспектів такого лінгвістичного феномену як скорочення є досить актуальним, оскільки вони є невід’ємною частиною сучасного мовлення та відображають специфічні риси розвитку мов. В англійській, а також

українській мові скорочення активно використовуються в різних сферах: від ділового спілкування та фахових текстів до побутових і молодіжних розмовних стилів. Дослідження типології та функцій скорочень, а також специфіки їх перекладу дозволяє глибше зрозуміти мовні процеси, які формують сучасну комунікацію.

Скорочення виконують різні функції, які змінюються залежно від контексту, в якому вони використовуються. Перш за все, це **економія мовних ресурсів**. Ця функція вважається однією з провідних, вона дозволяє зменшити обсяг інформації, що передається. Це особливо важливо в фахових текстах, де скорочення, такі як *DNA* замість *deoxyribonucleic acid*, допомагають уникнути довгих термінів. По-друге, **універсалізація і стандартизація**. У різних галузях науки і техніки скорочення можуть служити для універсалізації понять, забезпечуючи взаєморозуміння між різними мовними і культурними середовищами. Так, наприклад, скорочення *Wi-Fi* стало міжнародним символом бездротового зв'язку. Наступним аспектом вважається **формування професійного сленгу**. У професійних колах часто виникають скорочення, які відображають специфічну діяльність та належать до вузькогалузових груп. Наприклад, в ІТ-сфері скорочення *HTML* (Hypertext Markup Language) є зрозумілим лише фахівцям. Крім того, не слід забувати і про **культурну ідентифікацію та стильову адаптацію**. У повсякденному житті скорочення, такі як *LOL* (Laughing Out Loud) *OMG* (Oh My God) або *CHAOS* (Can't Have Anyone Over Syndrome), стали частиною молодіжної культури чи повсякденного життя, демонструючи динамізм і неформальність [3; 4; 5].

Переклад скорочень є складною справою, яка потребує врахування контексту, культурних особливостей і традицій мови. Так, в англійській мові скорочення є досить продуктивним способом творення лексичних одиниць. Українська ж мова має не таку багату традицію скорочень. Тому передача таких лексем не завжди є легким завданням, оскільки виникає необхідність певної адаптації або пояснення. Труднощі адекватного перекладу скорочень полягають ще й у тому, що вони, як відомо, передаються не окремо, в ізоляції від речення

та тексту, де вони вживається, а в сукупності їх контекстуальних зв'язків та функціональних характеристик. Тільки таким чином досягається точність та еквівалентність їхнього перекладу. І чим більше враховуються перекладачем всі характеристики скорочень, що перекладаються, тим більш еквівалентним буде їх відтворення.

До базових способів англо-українського відтворення скорочень відносять:

- 1) еквівалентний переклад;
- 2) транскодування;
- 3) калькування;
- 4) описовий переклад [1, с. 508-512; 2, с. 128-129].

Отже, скорочення є не лише важливим елементом лінгвістичних досліджень і сучасної комунікації, але й складним об'єктом теорії та практики перекладу. Переклад англійських скорочень українською мовою залежить від контексту, у якому вони вживаються. За наявності офіційно закріплених відповідників скорочення перекладаються з їх використанням. Якщо ж він відсутній, то тоді переважно застосовується транскодування, калькування чи описовий переклад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми : посібник. Вид. 5-те, випр. Вінниця: Нова Книга. 2018. 656 с.

2. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Перекладознавство (німецько-український напрям): підручник. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 2008. 543 с.

3. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. 3-те вид. К.: ВЦ «Академія». 2010. 464 с.

4. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К. 2008. 712 с.

5. Crystal, D. Language and the Internet. Cambridge University Press, 2006.
304 p.

Дідківський В. М.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Зорницький А. В.

МОВНІ VS. УЗУСНІ ПОМИЛКИ В АНГЛІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

У сучасному мовознавстві термін «узус» тлумачать як «прийняте вживання об'єктивної одиниці, яке актуалізує як традиційні реалізації мовної системи, так і апробовані результати мовленнєвої діяльності» [4, с. 21], і в цьому сенсі обсяг його значення наближається до поняття мовної норми, взятого в широкому розумінні (тоді як вузьке розуміння останнього репрезентуватиме норму *літературної мови*). Так, за Л. Васильєвою, мовлення – це те, як говорять, норма – те, як мали б говорити, а система – як можна б говорити. А якщо до перелічених понять додати ще й узус зі стандартизацією, то першому можна дати таке визначення: «як зазвичай мовиться», а другій – як потрібно говорити [1, с. 108].

Такий підхід знайшов свій вияв і в царині перекладознавства, де проф. В. Карабан запропонував розглядати переклад як виконуваний не з вихідної мови – цільовою мовою, а з узусу вихідної мови – узусом цільової [3], розуміючи останній як фільтр, що відсіює неправильні, неприйнятні та ненормативні варіанти перекладного мовлення [2, с. 78].

З огляду на це, перекладацькі помилки (а надто в царині художнього перекладу) логічно поділяти на мовні та узусні. Перші розуміємо як пов'язані з об'єктивним порушенням значеннєвої міжмовної відповідності: наприклад, якщо англійське *brown* [*bread*] перекласти як **коричневий* тощо, а не *чорний* [*хліб*]. Тоді як другі постають зі специфічної непереконаливості для цільової мови запропонованого в перекладі формулювання, що спричинена неврахуванням або

недотриманням відповідних «неписаних правил» – як власне мовних, так і лінгвокультурних. Наприклад, англійське *drab* [*existence*] (де *drab* – «коричнюватий колір тьмяного відтінку») можна відтворити українською і як *похмуре* [існування], і як *сірі* [будні], але не як **землисте* [скніння] абощо, оскільки – попри, здавалося б, зрозумілість – останнє словосполучення нетипове для української мови, вкрай малопоширене в реальному вжитку й, таким чином, могло б стати принагідним відповідником хіба для такого само неuzuального англійського вислову.

Аналогічні міркування, як уже зазначалося, стосуються не тільки власне мовних, а й лінгвокультурних явищ. Так, у романі Т. К. Бойла “*Water Music*” читаємо: “*He told me of a place open at Peebles. A doctor’s place — and a fine old house with it. What do you think?*” [5, с. 237]. Дослівний переклад словосполучення “*a fine old house*” як «непоганий старий будинок» дещо спантеличив би сучасних українських читачів, оскільки у вітчизняному суспільстві панує уявлення, що старе (“old”) навряд чи може бути непоганим (“fine”). Тоді як для консервативної британської ментальності все колишнє мало не автоматично видається ліпшим за сучасне, новомодне (т. зв. “*new-fangled*”; пор. тж. *old good* [*times, ways, England*] тощо). З огляду на це, в художньому перекладі таке словосполучення доречніше відтворити як «старий, але ще непоганий будинок».

Помилки, пов’язані як із мовними (вони, безперечно, грубіші), так і з узусними огріхами у друготворі спонукають споживачів перекладної художньої літератури сумніватися в компетентності виконавця перекладу, породжуючи недовіру до нього як до мовного посередника, а це означає, що за ходом перекладацької праці необхідно зберігати не лише «голий» зміст першотвору, а й дбати про переконливість (uzuальність!) його мовленнєвого оформлення у цільовій мові.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Васильєва Л. Співвідношення «система – норма – стандарт – узус» у штокавських мовах. *Проблеми слов'янознавства*. 2004. Вип. 54. С. 104–112.
2. Карабан В. І. Роль узусу в перекладі. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2017. Вип. 59. С. 76–82.
3. Карабан В. І., Карабан А. В. Узус і переклад: з чого та на що ми перекладаємо? *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ*. 2017. Вип. 34. С. 52–56.
4. Колоїз Ж. В. Українська okazіональна деривація. Київ : Акцент, 2007. 311 с.
5. Boyle T. C. *Water Music : A Novel*. London : Granta, 1998. 448 p.

Дудніков О.О.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Гирин О.В.

ЛЕКСИЧНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ

Актуальність дослідження: Тема військово-політичних неологізмів у сучасному мовному просторі є надзвичайно актуальною, зважаючи на стрімкий розвиток подій у світовій політиці та конфліктах, зокрема російсько-українському. Мовні зміни, які виникають у цьому контексті, безпосередньо пов'язані з інформаційною війною та новітніми формами гібридної війни, де мова виступає не лише засобом комунікації, а й інструментом впливу на суспільну свідомість. Вивчення нових лексичних одиниць дозволяє зрозуміти процеси формування соціальних уявлень та ідеологічних концептів, що мають

критичне значення для подальшого розвитку політичних, соціальних та культурних процесів у суспільстві. Крім того, дослідження таких неологізмів є корисним для перекладачів, журналістів та політологів, які працюють з текстами, що висвітлюють складні політичні та військові події.

Метою цієї роботи є аналіз лексичних і семантичних особливостей військово-політичних неологізмів, що виникають у контексті сучасних військових конфліктів, зокрема російсько-української війни. Дослідження передбачає з'ясування механізмів утворення нових термінів, таких як метафоризація, а також вивчення семантичних змін, які виникають у зв'язку з політичною ситуацією та контекстом використання. Аналіз цих процесів дозволить зрозуміти, як мова відображає та формує сучасну політичну реальність, а також які особливості перекладу військово-політичних неологізмів впливають на збереження їхнього первісного сенсу та емоційно-конотативного забарвлення.

Попередні дослідження: Проблематика неологізмів, що виникають під час військових та політичних конфліктів, вже отримала увагу науковців. Більшість досліджень зосереджуються на особливостях метафоризації, евфемізму, а також політично мотивованих змінах значень слів. Наприклад, у науковій літературі часто розглядаються неологізми, пов'язані з поняттям "гібридної війни", що активно досліджувалися в контексті політичної лінгвістики. Такі науковці, як Г. Лакофф, О. Каменєва та інші, аналізували значення метафоричних моделей для створення нових концептів у політичному дискурсі. Також численні дослідження присвячені специфіці перекладу політичних термінів і фраз, зокрема під час військових конфліктів, що змінюють значення у процесі переосмислення суспільством.

Лексико-семантичні особливості військово-політичних неологізмів, що виникають у контексті військових конфліктів, зокрема російсько-української війни, заслуговують на ретельне лінгвістичне вивчення. Ці неологізми є результатом активних соціально-політичних змін, які супроводжують військові

дії, а також процесів, пов'язаних із глобальним інформаційним простором. Військово-політичні неологізми не лише відображають нові реалії сучасного конфлікту, але й активно формують уявлення суспільства про події, їх учасників, а також політичні та ідеологічні процеси, що розгортаються навколо них [1, с.56].

Основною характеристикою таких неологізмів є їхня інноваційність, що виражається у створенні нових лексичних одиниць або переосмисленні вже існуючих. Військові та політичні неологізми формуються, як правило, шляхом оновлення словникового складу мови та зміни семантичного наповнення традиційних понять, що дозволяє адекватно відобразити нові явища і процеси, притаманні збройним конфліктам. Неологізми, що виникають у військовому дискурсі, виконують важливу комунікативну функцію, оскільки дозволяють швидко й ефективно передавати інформацію про складні явища і нові реалії. У цьому контексті слід зазначити, що нові терміни нерідко створюються на основі метафоризації, шляхом комбінації вже наявних слів або запозичень з інших мов, зокрема англійської [2, с.37].

Метафоризація є одним із ключових механізмів створення військово-політичних неологізмів. У сучасному медіа-дискурсі метафори відіграють важливу роль у конструюванні суспільного розуміння складних політичних і військових процесів. Наприклад, термін «гібридна війна» (hybrid warfare) виник як результат метафоричного переносу значень між різними видами військових і невійськових методів впливу, включаючи регулярні та нерегулярні військові сили, інформаційні кампанії, кібератаки тощо. Успіх метафори як лінгвістичного засобу у створенні неологізмів пов'язаний із її здатністю передавати багатозначні та комплексні поняття через прості образи. У перекладі таких термінів особливе значення має збереження семантичної цілісності метафори, що дозволяє передати її емоційний та когнітивний вплив на аудиторію [3, с.17].

Не менш важливою є семантична гнучкість військово-політичних неологізмів. Багато з них мають здатність змінювати своє значення залежно від контексту, політичної ситуації або часу. Зокрема, терміни, які спочатку мали

нейтральне або вузько спеціалізоване значення, можуть набувати нових конотацій під впливом змін у політичному дискурсі. Наприклад, термін «спецоперація» (special operation), який у військовій термінології означав спеціалізовані військові дії, в контексті російсько-української війни набув евфемістичного значення, що використовується для приховування реального масштабу агресії. У таких випадках перекладач стикається з необхідністю врахування як денотативного, так і конотативного значення терміна, а також його політичного і соціального контексту [4, с.72].

Запозичення та калькування є ще одним характерним явищем, що впливає на формування військово-політичних неологізмів. Англіцизми, що активно проникають у політичний та військовий лексикон, виступають важливим джерелом нової лексики. Наприклад, терміни «фейкові новини» (fake news) або «деескалація» (de-escalation) є продуктами глобальної політичної комунікації, що швидко поширюються в різних мовах. Військові конфлікти, як правило, мають міжнародний характер, тому неологізми, які використовуються для їхнього опису, часто переходять з однієї мови в іншу, зберігаючи при цьому оригінальні форми або структуру. У процесі перекладу таких термінів перед перекладачем стоїть завдання вибору відповідного способу передачі — калькування або введення нових термінів у мову перекладу. Важливо зберегти зрозумілість терміна для цільової аудиторії, а також врахувати рівень поширеності запозичених слів у мові перекладу [5, с.33].

Висновки. Лексико-семантичний аналіз досліджуваних неологізмів підтвердив їх динамічність і різноманітність, що відображає сучасні процеси у військовій та політичній сферах. Зокрема, неологізми можуть позначати нові військові технології, стратегії та методи ведення війни, які виникають у результаті інновацій у військовій справі. Відповідно, кожна нова технологія або стратегія змінює не лише характер війни, але й вимагає створення нових термінів для адекватного опису цих змін. Таким чином, процес формування нових

термінів є відображенням ширших змін у наукових та практичних підходах до військової діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрійчук Т. А. Переклад військових термінів: проблеми та шляхи їх вирішення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Філологічні науки*. 2017. № 1. С. 12-18.
2. Бабій О. О. Військово-політична лексика в медіа-дискурсі. Київ: Наукова думка, 2019. 220 с.
3. Бойко Н. І. Проблеми перекладу неологізмів у політичному дискурсі. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка*. 2020. № 5. С. 34-40.
4. Бондаренко Л. О. Лексичні особливості військово-політичної термінології в українських ЗМІ. Київ: Видавничий дім "Київ", 2018. 175 с.
5. Гавриченко Т. С. Неологізми в українській політичній лексиці. *Мова і культура*. 2021. Т. 24. С. 55-62.

Звінський В. О.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Мосієнко О. В.

ДУБЛЯЖ VS. СУБТИТРУВАННЯ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ

У теперішній час активного розвитку цифрового середовища, аудіовізуальний контент має важливе значення для спілкування, розваг, освіти та поширення інформації. А популяризація таких платформ, як стрімінгові сервіси, соціальні мережі та портали онлайн-освіти, призвела до різкого зростання потреби у аудіовізуальному перекладі. Аудіовізуальний переклад,

також відомий як переклад мультимедійної продукції, включає в себе два основні методи, а саме: *субтитрування* і *дубляж*, що передбачає переклад на іншу мову з його адаптацією для іншої культури з ціллю зробити контент доступним для іншомовної та іншокультурної аудиторії. І саме кіно, як потужний елемент ведення міжкультурного діалогу, займає чи не найвпливовіше місце у сфері мистецтва масової культури. Більше того, воно міцно вкоренилося в наше повсякденне життя, здатне не лише точно та яскраво відобразити його реалії, але й чинити вплив на свою аудиторію.

З розвитком кіноіндустрії виникає питання адекватності передачі кінотекстів для іншомовної та іншокультурної аудиторії. Справді, у наш час засобів масової інформації та мультимедійного контенту людина прагне мати можливість ділитися та споживати найновішу інформацію, будь то фільми, музика чи літературний твір. Тому не дивно, що попит на переклад постійно зростає, особливо на переклад фільмів як одного з найпопулярніших видів сучасного мистецтва.

Кінотекст є художнім твором, а тому належить до категорії художнього перекладу, проте такий переклад має свої унікальні риси, що відрізняють його, наприклад, від перекладу художньої літератури. Дякуючи глобалізації та зростаючому попиту на переклади продукції кіноіндустрії, інтерес науковців до цієї теми також збільшився.

Однією з найхарактерніших особливостей кінострічок є їх специфічна мова. У широкому розумінні мова фільму – це спосіб, у який режисер спілкується з глядачами. Вона включає різноманітні елементи: місце подій, репліки акторів, фонову музику, звуки, а також візуальні й звукові ефекти. У вузькому сенсі – це діалоги між героями. На відміну від письмового тексту, кіно сприймається не лише візуально, а й аудіально, тому перекладач повинен уміти синхронізувати текст із тим, що відбувається на екрані.

Швидкоплинність – інша характерна риса кіно. Під час читання книги можна повернутися до попередніх сторінок, але з фільмами це складніше,

особливо в кінозалі. Тому перекладач повинен забезпечити переклад, який, по-перше, передасть повноту повідомлення за короткий час, і, по-друге, буде легким для сприйняття глядачем.

Варто також зауважити, що процедура перекладу кінострічки є складнішою, ніж традиційний переклад письмового тексту. Для фільмів із дубляжем процес додає кілька етапів і загалом картина виглядає так: Автор сценарію → Оригінал → Перекладач → Перекладений текст → Режисер дубляжу (актори дубляжу) → Дубльований сценарій → Глядач [4, с. 72]. Як видно із схеми, переклад кінострічки є складнішим і багатоетапним процесом.

Говорячи про класифікацію типів перекладу кіносценаріїв, як вже було сказано на початку, можна виділити два основних типи перекладу: субтитрування і дубляж. Дубляж можна визначити як зміну мови оригіналу на іншу мову, з метою створення враження, наче актори з самого початку говорили цільовою мовою. при відтворенні якої глядач здебільшого не чує мову оригіналу, такий метод перекладу має кілька різновидів: пофразова синхронізація, синхронізація рухів губ і закадровий дубляж. Основними прийомами дубляжу є синхронізація перекладеного тексту з рухами губ акторів, його узгодження з жестами персонажів та дотримання пауз оригінальних діалогів.

Цікавою є стаття О. Горіс, де він зосереджується на аналізі дубляжу у Франції. У статті він наголошує на основних перевагах і недоліках цього методу перекладу кіноперекладу. Серед недоліків він виділяє не малу вартість і витрати часу, втрату автентичності з втратою оригінальних голосів, обмежену кількість акторів дубляжу та складність передавання духу «іноземності». До сильних сторін дубляжу Горіс відносить менші інформаційні втрати порівняно з субтитруванням і називає його більш професійним видом перекладу [2].

Субтитри в свою чергу є текстовою версією діалогів, що з'являється зазвичай у нижній частині екрана і супроводжують аудіовізуальну продукцію. Основна проблема субтитрування – це різниця між швидкістю мовлення і швидкістю читання, а також просторові обмеження екрану. Субтитри зазвичай

не перевищують двох рядків, що вимагає від перекладача вмістити весь зміст діалогів у цей формат. Тож основним прийомом при перекладі для створення субтитрів є спрощення. Серед основних стратегій спрощення тексту оригіналу можна виділити прийом *конденсації*, *редукції* та *упущення*. Використання таких стратегій означає, що все, що можна скоротити або випустити без втрати головного змісту, спрощується і опускається.

При перекладі кінострічки, підхід до перекладу, а саме вибір між субтитруванням та дубляжем, залежить від багатьох факторів: мети перекладу, бюджету, типу фільму, перекладацьких традицій та глядацької аудиторії. Дубляж націлений на адаптацію до цільової культури, намагаючись приховати сліди «іноземності», тоді як субтитрування підкреслює іноземну ідентичність фільму.

Дослідження перекладу кіно вже займає важливе місце в загальній теорії перекладу, але ця тема ще далека, щоб бути вичерпаною. З розвитком технологій, зростанням інтересу до культурного обміну та появою нових завдань перед кіноіндустрією, вивчення перекладу фільмів залишається актуальним і перспективним напрямком.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Каламбет Я. І. Дублювання vs субтитрування в англomовному кінодискурсі. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Ужгород, 2021. № 2 (5). С. 150–158.

2. Кулікова А. Є. Перекладацька компресія міжмовних субтитрів художніх фільмів. Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови. Львів, 2013. Т. 9 (1). С. 45-56.

3. Chang Yang. A Tentative Analysis of English Film Translation Characteristics and Principles. Theory and Practice in Language Studies, Vol. 2, No. 1. Finland: ACADEMY PUBLISHER, 2012. P. 71–76.

4. Goris Olivier. The question of French dubbing: Towards a frame for systematic investigation. Target 5(2), 1999. P. 169–190.

Ковальчук Д.В.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Шугаєв А.В.

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Переклад офіційно-ділової літератури – це багатоетапний і трудомісткий процес, котрий виходить далеко за межі лише володіння знанням двох мов, і вимагає від перекладача глибокого розуміння матеріалу, особливих перекладацьких прийомів та стратегій.

Адекватний і точний переклад офіційно-ділового стилю є важливим інструментом для забезпечення повної зрозумілості та виконання різноманітних угод, документів, контрактів та процедур які представляють собою велику групу документів, котрі залучені у всіх сферах ефективного функціонування суспільства та життя громадян.

Дане дослідження має на меті поглибитися у заплутане питання лексичних, граматичних і стилістичних аспектів перекладу, проблеми інтерпретації та прагматичного аналізу і перекладу англomовних офіційно-ділових текстів на українську мову. Актуальність цього дослідження обумовлена тим, що переклад офіційно-ділових документів користується великим попитом, зокрема у просторі англо-української мовної пари.

Таким чином, зважаючи на усе більший розвиток міжнародних політичних, економічних та культурних зв'язків та відносин, стає все важливіше враховувати культурні та термінологічні відмінності між країнами та мовами у

процесі перекладу офіційно-ділових текстів різної тематики, переклад котрих користується величезним попитом в епоху високої глобалізації.

Зважаючи на те, що англійська мова, як одна з офіційних мов ООН, та має статус мови міжнародного спілкування, все одно за потреби перекладу документів слід звертатися насамперед до спеціаліста, тому що тільки відповідний фахівець може зробити якісний та точний переклад необхідної інформації.

Тексти офіційно-ділового стилю вимагають від фахівця високого рівня дотримання формальності та точності. В результаті цього й постають великі труднощі, пов'язані з пильним збереженням логічності, об'єктивності, чіткості, конкретизованості та зрозумілості змісту [3, с. 7-10].

Документи, написані в офіційно-діловому стилі, мають на меті побудову чіткої згоди та досягнення порозуміння сторін щодо політичних або економічних умов взаємодії та відносини між державами, компаніями, між організаціями та приватними особами. Іншими словами, тексти офіційно-ділових документи існують в межах чітко визначеної, регламентованої, письмової форми, і направлені на врегулювання та визначення правових та ділових відносин різноманітних фізичних і юридичних осіб [2].

Щодо основних рис офіційно-ділового стилю, то можна виділити наступні:

1. Висока мовна стандартизація (обмежена кількість виразів та способів їх побудови);
2. Офіційність (документам характерні строгість і прямота викладу);
3. Використання безособових конструкцій (офіційно-діловій мові притаманне уникнення конкретного й особистого) [1, с. 273-274; 3].

Таким чином, перед спеціалістом, постають численні стилістичні, прагматичні й лексико-граматичні проблеми, які виникають під час перекладу офіційно-ділової літератури, адже документи ділового стилю, варто зазначити, мають також свої важливі особливості. До них можна віднести особливу

побудову речень, наявність специфічної лексики, уживання спеціалізованих лексичних шаблонів, котрі перекладач повинен знати і розрізняти задля виконання якісного і правильного перекладу.

Отже, переклад текстів офіційно-ділового стилю є складним і багаторівневим процесом, що включає глибоке розуміння усіх тонкощів і особливостей даної літератури. Використання перекладацьких прийомів та стратегій у рамках англо-української мовної пари допомагає компенсувати неминучі втрати інформації, пов'язані з трансформаціями текст, котрі здійснюються при перекладі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2002. 564 с.
2. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу. Вінниця: Нова книга, 2003. 449 с.
3. Масальский В. І. Теорія і практика перекладу ділової документації: [навчально-методичний посібник]. ДонНУ, 2006. 144 с.
4. Сухова А.В. Ділова англійська мова: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Переклад» і студентів економічних спеціальностей. Харків: НТУ «ХП», 2016. 76 с.

Кривосніцький А. О.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Мосієнко О. В.

**СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ СУЧАСНОГО
АМЕРИКАНСЬКОГО СЛЕНГУ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ
АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ ПЕРЕКЛАДІ**

Процес відтворення сучасного американського сленгу українською мовою, зокрема через призму молодіжних серіалів, є складним і захоплюючим. Він вимагає, щоб перекладач розумів різні соціальні та культурні контексти, притаманні різним мовам. У молодіжних серіалах американський сленг суттєво сприяє зображенню персонажів, віддзеркалюючи їхній спосіб життя, соціальне середовище та вікові нюанси. У цих серіях сленг виступає не лише як лексичний інструмент, але й як засіб сприяння живому, актуальному та тісно пов'язаному з мовою, яка використовується молодими людьми у повсякденному житті, спілкування [3].

Одним із головних викликів перекладу американського сленгу українською мовою є відсутність прямих відповідників для багатьох неформальних виразів. В англійській мові сленг часто формується через використання нових слів, скорочень, ідіом та фразеологізмів, які можуть бути незрозумілими для української аудиторії через їхню культурну або контекстуальну специфіку. Перекладачі мають не тільки передати смислове значення, але й зберегти комічний або неформальний тон, характерний для сленгу.

Для цього використовуються різні стратегії перекладу, серед яких ключовими є доместикація та форенізація. Стратегія доместикації передбачає адаптацію тексту до мовних та культурних реалій цільової аудиторії, роблячи його зрозумілішим та ближчим для українського глядача [1; 2]. Наприклад,

перекладач може замінити американські сленгові вирази на їхні українські аналоги або використовувати елементи українського суржику, щоб передати неформальність мовлення персонажів. Такі підходи дозволяють забезпечити більш природне сприйняття перекладу [3; 4].

На противагу цьому, форенізація, навпаки, спрямована на збереження автентичних елементів оригіналу, навіть якщо це може викликати певні труднощі у сприйнятті. Перекладачі можуть залишати в тексті англіцизми або зберігати оригінальні імена, назви або фрази, що підкреслюють іноземне походження сленгу. Такий підхід дозволяє українському глядачеві відчутти атмосферу оригінального серіалу і краще зрозуміти культурний контекст, у якому діють персонажі. Такий метод часто використовується у випадках, коли перекладач намагається передати унікальний зміст або специфічну стилістику оригінального тексту, яку неможливо точно відтворити в межах української мови. Наприклад, у перекладах діалогів молодіжних серіалів можна зустріти англіцизми або кальки з англійської мови, які допомагають зберегти автентичність мовлення персонажів. Такі елементи можуть створювати додатковий комічний або іронічний ефект, особливо в серіалах, де мовлення героїв часто є джерелом гумору.

Розглянемо використання молодіжного сленгу як перекладацького засобу для передачі неформального стилю спілкування. В українських перекладах молодіжних серіалів сленг допомагає передати емоційне забарвлення ситуації, що є характерною рисою багатьох сленгових виразів. Наприклад, такі слова, як «Lit» або «Jeez», часто використовуються для того, щоб передати наближеність персонажів до певних соціальних груп, особливо молоді [5]. Слід звертати увагу також й на культурну адаптацію, що відіграє важливу роль у перекладі сленгу. Перекладачі часто стикаються з необхідністю змінювати імена персонажів або назви брендів, які не є відомими в українському контексті, для того щоб забезпечити зрозумілість і релевантність для глядачів. Цей процес потребує ретельної роботи, оскільки занадто вільна адаптація може призвести до втрати оригінального смислу та культурної автентичності.

Загалом, перекладачі, працюючи над відтворенням американського сленгу в українських перекладах молодіжних серіалів, повинні знайти баланс між збереженням автентичності оригіналу та забезпеченням зрозумілості й прийнятності для української аудиторії. Це вимагає глибокого знання як англійської, так і української мов, а також культурних особливостей, щоб переклад був одночасно точним, природним і максимально автентичним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Мірошник С. О. Лексичний склад та типологія сленгу: мовознавчий аспект. *Науковий вісник ДДПУ ім. І. Франка*. Сер. Філологічні науки. 2019. № 12. С. 133–136.
2. Панченко О. І. Лексико-семантична класифікація англійського молодіжного сленгу. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського*. Сер. Філологія. Журналістика. 2021. Т. 32(71). № 2. Ч. 1. С. 190–194.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
4. Grice H. *Studies in the Way of Word*. Cambridge (Mass.), London : Harvard Univ. Press, 1991. 406 p.
5. Серіал «Венздей» URL: <https://www.netflix.com/title/81231974> (дата звернення: 18.08.2024).

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ЗАГОЛОВКІВ АНГЛОМОВНИХ ЖУРНАЛІВ ТА ГАЗЕТ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У сучасному світі, який зазнав глобалізації, завдяки медіа зокрема, важко переоцінити значимість англійської мови, яка стала мовою міжнародного спілкування. Зарубіжна англійськомовна преса в свою чергу є потужним інструментом формування громадської думки щодо різних культурних, історичних, технологічних, політичних та соціальних подій. Особливої уваги заслуговують заголовки газетних статей, які відіграють ключову роль у залученні читацької уваги до певного видання. Адже заголовок це свого роду візитна картка певної публікації, за якою читачі та критики можуть судити про видання в цілому. Саме тому питання вибору заголовка для журналіста настільки ж важливе як і питання його відтворення цільовою мовою для перекладача. Оскільки особливості формування заголовків різняться у англійській та україномовній пресі, ґрунтуючись на світоглядах, цінностях, традиціях та віруваннях притаманних певній культурі, важливо розуміти, що вдале відтворення заголовка мовою перекладу може викликати неабиякі труднощі. Ось чому в першу чергу важливо зрозуміти специфіку утворення заголовків у мові оригіналу.

У англійськомовних виданнях заголовки можуть піддаватися різним типам компресії[1, с.104-105]. Ця компресія досягається шляхом:

1) використання інфінітиву для позначення майбутньої дії, наприклад, "Government to increase taxes"; " Company to launch new space mission" ,"Country leaders to discuss climate change", "Police to investigate the case", "Government to ban plastic bags", "Universities to cut intake of private school pupils".

Інфінітиви у подібних видів заголовках можуть стояти на початку речення, що підкреслюватиме його важливість та привертатиме увагу читача. В цілому інфінітиви часто використовуються у заголовках з метою висловити ідею стисло і точно, надати заголовку динамічності, створюючи відчуття дії та відзначити майбутню подію, що робить заголовок більш актуальним та інтригуючим [2].

2) пропуску підмета, наприклад: "Want No War Hysteria in Toronto Schools"(Toronto Star),"Hits Arrests of Peace Campaigners" (Guardian).

Серед прикладів українською мовою:"Збільшено мінімальну зарплату", "Затримано підозрюваного".

Відсутність підмета у заголовку сприяє стислості, акценту на дії та створенню інтриги, що є вирішальним фактором для читача, який сумнівається чи варто читати статтю. До того ж важливо зазначити, що такий заголовок може свідчити про дотримання стилістичних норм, оскільки у деяких жанрах журналістики відсутність підмета є стилістично виправданим.

Проте слід пам'ятати, що далеко не всі заголовки можуть обходитися без підмета. В деяких випадках його відсутність може призвести до невизначеності або двозначності.

3) відсутності допоміжних дієслів у складних конструкціях, як у "Belgian politician accused of EU visa sale cover up", "Paris Protest March Staged by Students" (The Times)," 8-Year-Old Boy Kidnapped in Miami" (USA Today), "All Piers Paralyzed on East Coast" (The NY Times), etc. Відсутність допоміжних дієслів дозволяє зробити речення більш коротким та виразним.

4) вживання історичного теперішнього часу для вираження нещодавніх подій, що надає тексту динамічності, а крім того сприяє відчуттю залученості у читача. Наприклад, заголовок " Nigeria drops money laundering charges against detained Bfinance executive" у публікації журналу "Financial Time" при достовірному перекладі відтворюватиметься наступним чином: "Нігерія зняла звинувачення у відмиванні грошей з керівника Bfinance, який перебуває під вартою". Або ж до прикладу у тому ж виданні заголовок Washington Post over refusal to run Harris endorsement ", українською відтворено так:"Безос зіткнувся з негативною

реакцією у *Washington Post* через відмову підтримати Гарапіса". В обох прикладах форма історично теперішнього часу англійською відтворюється формою минулого часу українською. Важливо зазначити також, що найбільш поширеним типом речення, який використовується у газетних та журнальних заголовках англійських видань є питання. Можна перерахувати не одну перевагу використання саме такого типу речень, зокрема його спроможність створити емоційний зв'язок із читачем, заінтригувати або ж навіть спровокувати дискусію, яка сприятиме більшому залученню уваги з боку читацької аудиторії. Наприклад наступні заголовки у журналі *Financial Time*: "Are directors of founder-led companies being set up to fail?" , "Can the hard man of Brexit fix corporate groupthink?"; або ж інші приклади: "Is the UN warning of 3.1C global warming a surprise?"(BBC), "Why scientists say we need to send clocks to the moon"(CNN). Найкраще у заголовках спрацьовують риторичні питання, які збуджують цікавість у читача та спонукають його до роздумів. До прикладу заголовки: "AI: Technological revolution or existential threat?"(Do Better), "Is democracy in crisis?", "Is Your Job Next?" (Business week).

В англо-американських заголовках особливо виразною є наявність так званого «заголовочного жаргону» — групи коротких, односкладових слів розмовного характеру, таких як *ban, bid, blast, claim, crack, crash, cut, dash, hit, move, pact, plea, probe, quit, quiz, rap, rush, slash* тощо. Ця емоційно забарвлена лексика має широку семантику: наприклад, слово *hit* може вказувати на будь-яке вираження незадоволення або критику, а *bid* означати і заклик, і намагання, і пропозицію. Загалом заголовки англійської преси часто вирізняються більшою розмовністю, ніж основний текст статті.

Стилістика англійських заголовків також варіюється залежно від типу видання. У так званій якісній пресі автори часто використовують алюзії на класичні літературні твори або відомих історичних осіб. Наприклад заголовок "To be, or not to be: That is the question for AI" (Бути чи не бути: ось у чому питання для штучного інтелекту) - алюзія на знамениту фразу з п'єси Шекспіра "Гамлет". Цей заголовок використовується для обговорення етичних питань, пов'язаних зі

штучним інтелектом. Багато прикладів таких виразних заголовків можна знайти у виданнях "The Guardian", "Financial Times", "Newsweek" та "Business Week": "Much ado about Little as fans echo the insults of others", "Two men and a vote", "Three men and a joke", "Not so quiet on Germany's Eastern Front", "Just say No to Burma", "Less wrath, more grapes". Складність перекладу таких заголовків українською мовою полягає у тому, що для україномовного читача назви цих творів можуть бути менш впізнаваними ніж для пересічного мешканця скажімо Великобританії. Саме тому з точки зору міжмовної комунікації, алюзивність англо-американських заголовків може стати проблемою, складність якої залежить від конкретного випадку. Іноді другий, алюзивний шар заголовка залишається зрозумілим у перекладі, адже базується на відомих літературних назвах: "Скажи Бірмі «Ні»" (як в романі С. Кьюзака "Say No to Death" / "Скажи смерті «Ні»"), "Менше гніву, більше грон" (як в романі Дж. Стейнбека "The Grapes of Wrath" / "Грона гніву"), "На західнонімецькому фронті неспокійно" (як в романі Е. М. Ремарка "Im Westen nichts Neues" / "На Західному фронті без змін").

Проте в деяких випадках відтворити алюзію в перекладі важко. Наприклад, заголовок "Two men and a vote" важко перекласти з римою, яку має оригінал: "Two men and a vote" — алюзія на назву "Three Men in a Boat" [1, с.105].

Отже, серед основних труднощів, з якими стикаються перекладачі, можна виділити наступні аспекти:

1. Лаконічність та багатозначність заголовків, що буває важко передати мовою перекладу;
2. Культурні відмінності, такі як наприклад гра слів, алюзії, ідіоми, що є звичними для носіїв мови, можуть бути незрозумілими для читачів іншої культури;
3. Граматичні особливості мови оригіналу, які вимагають від перекладача глибокого знання граматики обох мов.

Переклад англomовних газетних і журнальних заголовків – це складний процес, який вимагає не лише знання мов, але й глибокого розуміння культурних

контекстів, стилістики та особливостей жанру. Однак, саме якісний переклад заголовків дозволяє передати читачеві суть статті і зацікавити його.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Дубенко О. Ю. *Порівняльна стилістика англійської та української мов*. Нова книга. 2011. С. 100-110.
2. Король Н. Л. Загальна характеристика та особливості заголовків. *Наукове мислення*. URL: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/59-dvadtsyat-vosma-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/723-zagalna-kharakteristika-ta-osoblivosti-zagolovkiv> (дата звернення: 18.08.2024).
3. Коваленко А. М. Заголовок англomовного журнального мікротексту-повідомлення: структура, семантика, прагматика : дис. канд. філол. наук: Київськ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2002. 187 с.
4. Пампура С. Ю. Мова англійських газетних заголовків: особливості перекладу. ISSN 2409-1154 *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2019 № 41 том 2

Лознюк Д.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Полховська М.В.*

ВЖИВАННЯ СЛЕНГУ В АНГЛОМОВНОМУ СЕРІАЛІ «ГОСТРІ КАРТУЗИ»

Сьогодні неформальне мовлення кожної миті вбирає в себе все більше одиниць нових слів, що слугують для відображення розвитку різних сфер суспільного життя. Неформальний стиль мови нерідко сповнений сленгу.

Сленгові вирази зазвичай вживаються в неформальному стилі і можуть бути виражені як фразами чи окремими словами, так і навіть цілими реченнями.

Дебати серед науковців щодо визначення поняття сленг тривають вже протягом кількох століть. Тоні Торн, автор словника сучасного сленгу, розповідає, що французький форум із питань щодо сленгу в 1989 протривав лише кілька днів і виявився безрезультативним, адже до спільного тлумачення, яке б підходило всім учасникам, так і не дійшли [1, с.3].

В середовищі англійської лінгвістики можна побачити прагнення до об'єднання кількох різних понять під єдиним терміном «сленг». Цей термін настільки розширив своє значення та вживання для позначення величезної кількості явищ, що це призвело до надзвичайного ускладнення процесу розмежування, що саме може бути сленгом, а що – ні. Відомо чимало варіантів тлумачення сленгу, серед яких також є й такі: «нецензурна розмовна лексика», «мова нижчих соціальних верств населення», «поезія пересічного громадянина» [2, р. 2 – 3].

На думку вчених, під терміном «сленг» слід розуміти розмовну лексику, якій властивий грубуватий або ж навіть жартівливий (емоційно забарвлений) характер, яка включає неприйнятні для літературної мови слова або вирази [3]. Сленгізми – сповнені іронії слова, що виникають для надання нових назв речам, які в свою чергу часто з'являються в ході бесіди. Значною мірою сленгізми вважаються легким проявом вульгарщини, цинізму, прямолінійності, а також глузуванням з конкретних предметів чи явищ [3].

Вчений С. Флекснер пропонує свій варіант визначення: «Сленг – це слова і вирази, що вживаються різними верствами суспільства і зрозумілі тільки їм, проте, як вважає більшість, не відповідає стандартам офіційного вжитку їх у мові [4, р. 6].

У редакції Д. Ганича та І. Олійника словника лінгвістичних термінів представлено своє бачення тлумачення терміну: «Сленг – жаргонні слова і вирази, що вживаються людьми певних професій чи ремесел (моряки, вчителі,

військові, художники та інші) або різних суспільних прошарків (в тому числі криміналітет) [5, с. 263].

Сьогодні ж, в той час, коли невпинно йде розвиток галузі мистецтва, як-от кінематограф, постає величезна задача перед працівниками кіноіндустрії створення продукту, що буде якомога автентичнішим. Одним із засобів, що вживається для вирішення цього питання і є сленг. Вжиток сленгових виразів пропонується розглянути на прикладі англomовного серіалу «Гострі картузи». Так, в ньому зроблено неймовірний акцент на такому сленгові як Брумi. «Брумi» поширений у Бірмінгемі та постійно вживається членами кримінального угруповання сім'ї Шелбі. Окрім цього, у їхньому вжитку присутня лексика, що є атрибутом британських злочинців. Ось до прикладу вирази, що використовують персонажі із їхнім поясненням:

- 1) *an angler* – крадій, що застосовує спiнiнг чи жердину для вчинення свого злочину;
- 2) *to end* – розділити награвоване;
- 3) *grass* – щур або ж донощик;
- 4) *Kremlin* – новий Скотленд Ярд;
- 5) *to nick* – пов'язати, заарештувати ;
- 6) *zombie* – жахливо неприємний працівник поліції, що скоріше схожий на мертвого чи нам живого;
- 7) *supergrass* – мега щур/донощик/інформатор , що є вкрай важливим. для Мафії;
- 8) *to time* – відбувати покарання у в'язниці;
- 9) *obbo* – поліцейський, що наглядає за злочинцями;
- 10) *ice-cream* – позначення наркотику.

За допомогою сленгу читачі або глядачі мають змогу поринути у колорит того творе чи фільму, з яким наразі мають змогу познайомитися. На прикладі «Гострих картузів» та кількох одиниць сленгових термінів, наведених вище, можна якомога краще зрозуміти епоху, в якій оперувала банда Шелбі, характери

людей, їхній рід занять чи ремесло, яким промишляють, навіть мотивацію та умови, в яких знаходяться персонажі.

Отже, задача сленгу – збагати мову і надати їй певних стилістичних особливостей, що допоможуть зрозуміти повідомлення і підняти їхню цінність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Thorn T. Dictionary of Contemporary Slang: dictionary. London, 2014. 512 p.
2. Partridge E. Slang To-Day and Yesterday. London : Macmillan, 1970. 476 p.
3. Бондаренко К. Л. Лінгвокультурні особливості українського та англійського сленгу : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17. Донецьк, 2007. 17 с.
4. Wentworth H., Flexner S. B. Dictionary of American Slang. New York : Crowell, 1975. 766 p.
5. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.
6. Електронний ресурс URL : <https://uaserial.club/peaky-blinders/season-1> (дата звернення: 18.08.2024).

Мелешкіна К.С.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук

доцент Шугаєв А.В.

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Переклад наукових і технічних матеріалів забезпечує обмін інформацією між дослідниками, інженерами та спеціалістами різних галузей. Англійська

мова, як міжнародна мова науки і техніки, відіграє ключову роль у глобальному інформаційному просторі. Тому професійний переклад науково-технічних текстів на українську мову є важливим для інтеграції України у світовий науковий контекст і сприяє національному прогресу.

Вивчення специфіки перекладу науково-технічних текстів охоплює декілька важливих аспектів: точність передачі змісту, відповідність стилістичним нормам мови перекладу, збереження термінологічної точності та дотримання граматичних структур. Поряд із цим, перекладач стикається з проблемами адаптації спеціалізованої термінології, яка не завжди має прями відповідники в українській мові, що у свою чергу, вимагає глибокого знання предметної галузі, гнучкості мислення та вміння застосовувати різноманітні перекладацькі стратегії.

Ставлячи собі за мету переклад певного терміна чи термінологічного сполучення перекладач враховує співвідношення певних лексичних одиниць, яке було встановлено іншими людьми й закріпилося в конкретній дискурсивній спільноті, здійснює репрезентацію тексту в цілому й ухвалює певні рішення стосовно вибору конкретних лексем залежно від контексту [4, с. 22]. Важливість правильного перекладу наукових термінів детермінована їх роллю в міжнародній комунікації, у якій науково-технічні тексти забезпечують збереження і передавання інформації, отриманої під час процесу наукового пізнання [3]. Загалом, науково-технічні тексти характеризуються такими типовими ознаками, як: насиченість термінами та термінологічними сполуками, наявність службових і вставних слів, скорочень, лексичних новоутворень і реалій. Використовувані у науково-технічних текстах терміни класифікують на загальнонаукові, міжгалузеві, вузькоспеціальні [2]. Під час перекладу науково-технічних текстів перекладачі стикаються з такими труднощами: наявність великої кількості загальнонаукових термінів, які використовуються у різних галузях; пошук відповідника використовуваного терміна в мові перекладу, доцільність використання різноманітних перекладацьких трансформацій тощо. Для досягнення мети перекладу науково-технічних текстів використовується

найчастіше переклад за допомогою калькування, використання родового відмінка, використання різних прийменників, переклад одного з членів словосполучення групою пояснюючих слів і переклад зі зміною порядку компонентів атрибутивної групи [1, с.123].

Аналізуючи сучасні дослідження у галузі перекладознавства, ми виявили, що переклад науково-технічних текстів має свої унікальні особливості, зумовлені як лінгвістичними, так і культурними факторами. Науково-технічний стиль вирізняється стислістю, логічною послідовністю, використанням вузькоспеціалізованих термінів і формалізованими конструкціями, що вимагає від перекладача високого рівня професіоналізму та уважності до деталей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Болотнікова А.П., Бечкало Н.В. Специфіка перекладу науково-технічних текстів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія : зб. наук. пр. Херсон : Гельветика, 2019. № 41, т. 2. С. 120-123.
2. Васенко Л.А., Дубічинський В.В., Кримець О.М. Фахова українська мова : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 272 с.
3. Piętkos J. Podstawy przekładoznawstwa: od teorii do praktyki. Kantor wydawniczy ZAKAMYCZE, 2003. 494 s.
4. Specialist languages in use and translation Edited by Lycuna Wille and Marta Pikor-Niedziałek. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszówskiego Rzeszów 2014. 178 s.

**ПЕРЕКЛАД АНГЛОМОВНИХ ІНСТРУКЦІЙ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ
ЕЛЕКТРИЧНОГО ТА ЕЛЕКТРОННОГО ПОБУТОВОГО
УСТАТКУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

Науково-технічні тексти характеризуються особливим стилем, відмінним від стилю художніх, офіційно-ділових, публіцистичних текстів. Специфіка перекладу англomовних інструкцій з експлуатації електричного та електронного побутового устаткування безпосередньо пов'язана з лексичними, граматичними та жанрово-стилістичними ознаками, притаманними науково-технічним текстам.

Науково-технічні тексти містять велику кількість спеціальних термінів та термінологічних словосполучень, які характеризуються неоднозначністю, полісемією, інколи – відсутністю перекладних відповідників. Варто зазначити, що відтворення термінологічної лексики є головною проблемою перекладу таких текстів. Науково-технічним текстам притаманне використання необразної фразеології, тобто спеціальної галузевої фразеології, а також скорочень та аббревіатур, псевдоінтернаціоналізмів («фальшивих друзів перекладача»), різноманітних клішованих фраз.

Для науково-технічних текстів також характерна наявність великої кількості поширених складних речень, особливо – складнопідрядних, використання складних атрибутивних словосполучень, пасивних зворотних конструкцій, а також пропуски артиклів, допоміжних дієслів та інших службових слів, особливо в таблицях та графіках. Дані тексти чітко організовані: логічно та упорядковано структуровані, формальні, правильні та точні.

Інструкції є різновидом науково-технічного тексту, тому їм притаманні вищезгадані особливості, але інструктивні тексти мають деякі додаткові особливості, які дозволяють класифікувати їх як підвид науково-технічного

тексту: структура (притаманні типові розділи), стилістика (часте використання символів, графіків, таблиць, схем, виділення тексту курсивом, жирним накресленням), культурно-специфічна інформація (використання одиниць вимірювання, абревіатур, посилань на сертифікати). Текст тяжіє до доступності та наочності. В інструкціях синоніми або варіативні конструкції майже не використовуються, частіше застосовуються заперечні конструкції та наказовий спосіб, еліптичні конструкції, вживаються різні види підрядних речень, неозначено-особові та безособові речення.

Визначені особливості науково-технічних текстів безпосередньо впливають на їхній комунікативний характер, який повинен бути відтворений під час перекладу. Тому важливо вміло застосовувати стилістичні та лексико-граматичні правила здійснення перекладу таких текстів: визначати перелічені особливості в науково-технічному тексті, забезпечити повне його розуміння перекладачем, оскільки обізнаність у предметній сфері перекладу, детальне її вивчення, сприяє подоланню проблеми відтворення термінологічної лексики, що суттєво підвищує адекватність перекладу і запобігає виникненню критичних помилок.

Необхідно адаптувати переклад тексту, враховуючи норми та розбіжності в побудові речень цільової та вихідної мов, відмінність їх системної організації, правильно розуміючи зміст речень, смислові відношення між ними та їх контекст.

Основним інструментом підвищення адекватності перекладу науково-технічного тексту є усунення розбіжностей у будові граматичних категорій за допомогою застосування трансформацій на лексичному (транскрибування, транслітерація, калькування, лексико-семантичні заміни: конкретизація, генералізація, модуляція), граматичному (дослівний переклад, членування, об'єднання речень, граматичні заміни) та лексико-граматичному (експлікація, антонімічний переклад, компенсація) рівнях.

Отже, постійно зростаючий попит на науково-технічний переклад, зокрема переклад інструктивних текстів, зумовлює актуальність дослідження його специфіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Кузьменко Н. Жанрово-стилістичні особливості перекладу науково-технічних текстів. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/39345/1/%D0%96%D0%B0%D0%BD%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BE-%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BB%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D1%83.pdf>. (дата звернення: 12.09.2024).
2. Ключник О. Труднощі науково-технічного перекладу. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1408> (дата звернення: 19.09.2024).
3. Кудрявцева Н. Особливості відтворення культурно-специфічної інформації під час перекладу технічних інструкцій з англійської мови українською. URL: http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v43/part_5/42.pdf. (дата звернення: 12.09.2024).

Ольшевська Д.В.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Шугаєв А.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Фундаментальні зміни у суспільстві впливу та зростання впливу нових інформаційно-комунікаційних технологій безперечно впливають на процес

політичної комунікації. Дослідники зазначають, що запровадження та використання нових технологій засобів масової інформації призводять до появи нової форми політичної комунікації, яка є більш керованою громадянином [2]. З появою нових способів і засобів комунікації було забезпечено швидке прискорення циклів новин і відповідне скорочення журналістського часу на обробку та підготовку інформації загалом і політичної зокрема. Необхідно розглянути різні сфери використання Інтернет-технологій у політичній та комунікаційній сфері, а також виділити можливі позитивні аспекти їх застосування. З розвитком інформаційно-комунікаційних технологій збільшилися можливості демократизації процесу погодження політичних рішень шляхом залучення до нього різних верств населення [1].

Інтернет дозволяє швидко отримати доступ до необхідної політичної інформації через портали, каталоги та пошукові системи. Серед нових комунікаційних стратегій особливе місце займає Інтернет, який пройшов шлях від простого джерела інформації до репрезентативного інструменту для взаємодії двох або більше людей. Сьогодні у роботі з розповсюдженням і фрагментацією соціального простору спостерігаються такі тенденції: протиставлення стійких уподобань користувачів і пошук авторитетної думки. Ринок ЗМІ відображається на швидкості змін та еволюції суспільства. Сильні стратегії соціальних медіа дійсно можуть вивести партію (компанію, особу, службу) поза конкуренцією та дозволити розширити лідерські позиції, щоб охопити ширшу аудиторію. Комунікаційні технології — це сукупність знань, інформації про послідовність операцій, що здійснюються для встановлення психологічного та інформаційного контакту між індивідами. Використання певних психологічних і соціальних комунікаційних технологій тісно пов'язане зі тим, як кожна особа чи спільнота людей здатні сприймати певне явище чи предмет. Сприйняття реклами та реакції людей, а також прийняття рішень щодо їх розробки та впровадження залежать не стільки від впливу на них різних факторів, скільки від домінант та/або стереотипів, які мають люди [3].

Процес спілкування не завжди ефективний, оскільки можуть існувати комунікаційні бар'єри між тим, хто передає інформацію, і тим, хто її отримує, а також психологічні бар'єри, які людина встановлює, щоб захистити себе від виснажливої чи небезпечної інформації. Якщо ваші цілі та ідеї змінюються залежно від цільової аудиторії, це не ваші справжні цілі та ідеї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Інституційний репозитарій Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана ISSN 2411-4383. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/home> (дата звернення: 18.09.2024).
2. Репозитарій державного науково-методичного центру змісту культурно-мистецької освіти. URL: <http://arts-library.com.ua>. (дата звернення: 18.10.2024).
3. CulOnline URL: <https://culonline.com.ua/> (дата звернення: 18.10.2024).

Попп М. І.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Кодубовська О.О.

АЛГОРИТМ СТВОРЕННЯ ВЕБРЕСУРСУ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ УЯВНОГО СВІТУ СЕРІЇ ФІЛЬМІВ FANTASTIC BEASTS

Уявний світ «Fantastic Beasts», створений Дж. К. Роулінг, продовжує магічну спадщину всесвіту Гаррі Поттера і дарує глядачам унікальні історії про магичні істоти, артефакти та чарівників. Створення вебресурсу, присвяченого дослідженню цього уявного світу, дає можливість шанувальникам глибше зануритися в атмосферу чарів і фантазій. Вебсайт може стати місцем для інтерактивного навчання, дослідження персонажів, сюжетів і фантастичних

істот, що з'являються у фільмах. У цій статті розглянемо алгоритм створення такого вебресурсу, орієнтованого на фанатів магічного світу, а також який буде корисний для перекладачів-практиків.

Основна мета вебресурсу — надати інтерактивну платформу для дослідження уявного всесвіту «Fantastic Beasts», завдяки мультимедійним елементам користувачі будуть мати змогу занурюватися в чарівну атмосферу.

Ефективна структура сайту є ключовим елементом для зручності навігації та залучення користувачів. Основні розділи включатимуть: головна сторінка, де розміщена коротка інформація про серію фільмів та опис кожного фільму окремо, опис самого сайту та навігація по вебресурсу; друга сторінка буде присвячена магічним істотам, що зустрічаються в усіх фільмах серії; третя - присвячена персонажам серії фільмів та закляттям, які кожен з них найчастіше використовував; і остання, четверта, сторінка включатиме всі магічні місця та будівлі, а також назви різних організацій, їх підрозділів та угруповань магічного світу.

Спочатку було створено макет сайту, на основі якого і писався код. Прототип сайту створювали у векторному онлайн сервісі розробки інтерфейсів та прототипування (*Figma*) [4], що дозволяє створювати різні макети, елементи інтерфейсу, зображення, ілюстрації, проектування і багато іншого.

Спроектвавши остаточний шаблон вебзастосунку, переходимо до розмітки сайту за допомогою HTML, мови розмітки гіпертексту, яка працює через систему тегів і допомагає структурувати та компоувати елементи вебсторінок [2]. Отже, на цьому етапі починається верстка.

Використовуючи HTML, структуруємо всі елементи сайту у розташуванні зверху вниз. Таким чином, є декілька основних блоків сайту — *header* (хедер), шапка або ж верхній колонтитул сайту, що розташований зверху вебсторінки; *main* або основна частина сайту, що є контентною частиною вебсторінки, де розміщується основний текст або елементи сторінки, тобто основний опис

сторінки загалом, лексичні одиниці та картинки до них; *footer* (футер), він же нижній колонтитул, на якому зазначається контактна інформація, а також можливі посилання на соціальні мережі.

Після написання коду HTML, підключаємо CSS — спеціальну мову стилю сторінок, що застосовується для опису їхнього зовнішнього вигляду [1]. Таким чином, всім елементам, які були описані мовою розмітки гіпертексту, задаємо розмір, розташування, колір, шрифт і відступи за допомогою CSS, відповідно до макету, створеного у *Figma* [4].

Після задання стилю сторінок, задаємо динаміку нашій вертці за допомогою мови програмування JavaScript. JavaScript (JS) — динамічна, об'єктно-орієнтована прототипна мова програмування, яка дозволяє додавати асинхронні операції, відслідковувати активність користувача та взаємодіяти з ним [3]. Сучасні стандарти розробки на JavaScript дозволяють писати нові та використовувати існуючі бібліотеки коду.

Отже, створення вебресурсу для дослідження уявного світу серії фільмів «Fantastic Beasts» — це захопливий і складний процес, що поєднує технічні, дизайнерські та контентні аспекти. Такий сайт може стати важливою платформою для фанатів і дослідників магічних всесвітів, дозволяючи зануритися в чарівний світ, вивчати його деталі та ділитися знаннями з однодумцями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Довідник по CSS властивостям. Український веб-довідник. URL: <https://css.in.ua/css/properties> (дата звернення: 20.09.2024).
2. Довідник по HTML тегам. Український веб-довідник. URL: <https://css.in.ua/html/tags> (дата звернення: 20.09.2024).
3. Довідник по JavaScript. Український веб-довідник. URL: <https://css.in.ua/js/objects> (дата звернення: 20.09.2024).

4. Figma: The Collaborative Interface Design Tool. Figma. URL: <https://www.figma.com/> (date of access: 20.09.2024).

Примаченко Є. В.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Нідзельська Ю. М.

ЗАГАЛЬНІ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДЕТЕКТИВНОГО РОМАНУ АГАТИ КРІСТІ «ВБИВСТВО У СХІДНОМУ ЕКСПРЕСІ»

Перш за все, варто зазначити у нашій науковій розвідці, що перед перекладознавцями часто постає завдання дослідити способи збереження культурної ідентичності тексту, беручи до уваги адаптацію його до мовних норм цільової аудиторії. Відомо, що це є суттєвим завданням саме для детективних романів. Адже навіть незначна деталь може виявитися пізніше важливою для розгортання сюжету твору, характеристики його героїв. Ми можемо припустити, що розуміння низки лінгвістичних та культурних компонент детективного роману здатне впливати на ефективність процес перекладу, досягнення адекватності, а також і збереження авторського задуму. Водночас варто нагадати, що особливостями творів Агати Крісті вважають продумані сюжети, психологічно насичені діалоги, різні культурні алюзії. Вони, у свою чергу, роблять їх цікавими для перекладу, вимагають майстерності у збереженні унікальної атмосфери оригіналу, стилістичних та культурних особливостей.

Отож, основою успіху досліджуваного роману А. Крісті є захоплюючий сюжет, унікальна атмосфера, вона утримує читача в напрузі до останньої сторінки. А переклад детективного жанру має свої виклики, оскільки необхідно не лише точно передати інформацію, а й зберегти загадковість [1, с. 45] та елементи інтриги. Серед інших важливих завдань перекладача виокремлюють відтворення тих підказок, які авторка майстерно розміщує у своєму тексті, а

український переклад є покликаним зберігати ці нюанси. Адже навіть невелика зміна у формулюванні може порушити задум авторки, зруйнувати інтригу детективу.

Наприклад, у «Вбивстві у Східному Експресі» важливе значення мають деталі, які читач може не відразу помітити. Саме вони відіграють ключову роль у розкритті злочину. Варто не забувати про те, якщо українському перекладі змінити або не використати ці деталі, читач не зможе повноцінно насолодитися процесом розслідування [5, с. 23]. Крім того, перекладачеві потрібно звертати увагу на мову персонажів. А. Крісті у своїх творах використовує різноманітні мовні стилі, залежно від персонажів та контексту. Таким чином, діалоги високих соціальних прошарків мають характерний формальний, дещо відсторонений стиль. А менш привілейовані персонажі можуть використовувати просторіччя. У перекладі важливо зберегти ці стилістичні відмінності для відтворення соціальної стратифікації.

Відомо, що персонаж Еркюль Пуаро має специфічну манеру говорити, це вважають частиною його характеру. У романі він використовує французькі фрази, вирази, це підкреслює його походження. У перекладі на українську мову важливо не втратити ці індивідуальні особливості мовлення, адже вони роблять персонажа впізнаваним [3, с. 16]. Проте перекладач мусить зберегти баланс між передачею іноземної мови та зрозумілістю для українських читачів.

Іншою важливою складовою перекладу є передача *культурних реалій*. У романі присутні посилання на культурні, соціальні та історичні контексти. Вони можуть виявитися важко зрозумілими для української аудиторії. Одним із прикладів є опис побуту, манер аристократії, що відрізняється від українських реалій початку ХХ століття. Перекладач у такому випадку стикається з проблемою, а саме: адаптувати ці реалії під українського читача або залишити їх у первинному вигляді, додаючи примітки [4, с. 67]. Наприклад, у романі згадується англійський чай. Це культурний елемент для британського читача, який символізує певний стиль життя. Українські реалії цього періоду мають інші

культурні відтінки, тому перекладач мусить обрати, чи зберігати оригінальну згадку про чай, чи адаптувати її через пояснення. Крім того, Агата Крісті часто згадує речі, які є в Англії, наприклад закони, звичаї та географічні назви. Перекладач повинен вирішити, чи зберігати вказані елементи в оригінальному вигляді [1, с. 112]

В проаналізованому романі саме соціальний клас впливає на те, як персонажі говорять. Відтак, прислуга говорить простіше, аристократи говорять складніше. Тому переклад цього є важливим для розуміння контексту, але адаптація та буквальний переклад повинні бути рівними, щоб не було втрачено атмосферу оригіналу [5, с. 15]. Одним із варіантів вирішення проблеми культурних реалій є використання приміток. Це стосується не лише реалій побуту, а також і правової системи, яка в британському контексті може бути суттєво відмінною від української [6, с. 96]. Наприклад, згадки про британську судову систему, правові норми, що стосуються слідства, можуть бути малозрозумілими українському читачеві, а перекладач має їх пояснити без втрати його оригінальної суті. Примітки також можуть стосуватися географічних назв, історичних подій, які є вагомими для розвитку сюжету, але потребують додаткового роз'яснення. Крім того, примітки дозволяють перекладачеві запобігти спрощенням.

Також у «Вбивстві у Східному Експресі» часто присутні елементи тонкого гумору, іронії, особливо у діалогах. Відтворення цих елементів вимагає майстерності. Гумор тісно пов'язаний з мовними, культурними особливостями. Те, що є смішним у британському контексті, може бути зовсім не зрозумілим для україномовного реципієнта [1, с. 123], про це слід пам'ятати при перекладі.

Наприклад, Еркюль Пуаро користується іронічними зауваженнями, що підкреслюють його інтелектуальну перевагу. У перекладі важливо зберегти цей баланс між сарказмом і ввічливістю, при цьому не зруйнувати цілісність його образу. Перекладач повинен відтворити такі моменти без втрати оригінального колориту. У цьому романі присутні різні соціальні класи, як ми вже згадали.

Аристократи використовують витончені вислови [2, с. 49], це повинно бути ефективно перекладено українською мовою.

Переклад роману Агати Крісті «Вбивство у Східному Експресі» українською мовою ставить перед перекладачем низку лінгвокультурних викликів. Важливо не лише точно передати сюжетні деталі, але й зберегти атмосферу детективної інтриги, також вміло відтворити мовні особливості персонажів, адаптувати цілий перелік культурних реалій для українського читача. Успішний переклад вимагає тонкого відчуття стилю цієї авторки, глибокого розуміння мовного та культурного контексту оригіналу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Горбач О. Переклад як міжкультурна комунікація. Київ: Либідь, 2005. 216 с.
2. Гойелл В. Агата Крісті: її життя та спадщина. Лондон: HarperCollins Publishers, 2015. 432 с.
3. Крісті А. Вбивство у Східному Експресі. Пер. з англ. О. Тереха. Київ: Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. 288 с.
4. Леви І. Мистецтво перекладу. Пер. з чеськ. О. Пономаренко. Київ: Основи, 2007. 384 с.
5. Мак-Наб Дж. Проблеми адаптації культурних реалій у перекладі художньої літератури. *Вісник перекладознавства*. 2013. № 2. С. 15–27.
6. Манн Дж., Джеймс Б. Переклад літературних текстів: методика та теорія. Лондон: Routledge, 2010. 320 с.

**СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ РЕАЛІЙ АМЕРИКАНСЬКОГО ПІВДНЯ
В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ М. МІТЧЕЛЛ «ЗВІЯНІ
ВІТРОМ»**

Художня література є невичерпним джерелом інформації про минуле культурних спільнот, а важливі історичні події нерідко стають основою творів, що допомагає читачам зануритись в атмосферу тієї чи іншої епохи. Історія рідної країни стала джерелом натхнення для американської письменниці Маргарет Мітчелл. Талант та любов до створення оповідей письменниця проявляла з ранніх років життя, навіть до того, як навчилася писати, а тому вона диктувала їх матері, яка в свою чергу усе занотовувала. Народжена в Атланті, своє дитинство вона провела в оточенні ветеранів Громадянської війни та їхніх нескінченних історій, які були надзвичайно цікавими для дівчинки, що безумовно повпливало на тематику майбутніх романів [9].

Роман Маргарет Мітчелл «Звіяні вітром» [8] є одним із найвідоміших творів світової літератури, що уже по праву став класикою американської культури. Події розгортаються у визначний для історії США період Громадянської війни та Реконструкції після неї, коли відбулися суттєві зрушення суспільного порядку. Описуючи історію Скарлет О'Гара, сильної та амбітної жінки, що намагається зберегти своє життя та спадщину в умовах соціальних змін, письменниця показує, як особисті трагедії та пристрасті можуть бути відображенням великих історичних процесів.

У романі відтворено не лише атмосферу буремної епохи, а й висвітлено проблеми расової нерівності, патріархальних устроїв та класових конфліктів. Маргарет Мітчелл вдало поєднала масштабні суспільні зміни з людськими емоціями та долями, створивши твір, який не втрачає своєї актуальності й

сьогодні, а завдяки багатогранній тематиці роман досі залишається предметом численних дискусій та досліджень. Роман «Звіяні вітром» безумовно заслуговує уваги й з перекладознавчої точки зору, оскільки містить значну кількість реалій, переклад яких свого часу викликав труднощі у перекладачів. Українською мовою роман відтворив Ростислав Доценко, і на сьогодні його переклад представлений у двох томах [2; 3].

Наша розвідка присвячена виокремленню та вивченню стратегій українського перекладу реалій роману «Звіяні вітром». Під *реалією* ми розуміємо назви предметів та явищ, які існують тільки в певній культурній спільноті та не мають прямих еквівалентів в інших мовах [1, с. 84]. Для відтворення реалій перекладачі послуговуються двома основними стратегіями: доместикації («одомашнення») та форенізації («очуження»). Перша застосовується для адаптації культурного контексту або реалій, в той час, як друга полягає у збереженні оригінального культурного контексту, включаючи унікальні феномени, власні назви та інші культурні елементи [4].

Аналіз емпіричного матеріалу демонструє, що перекладач застосовує обидві стратегії перекладу. Стратегія форенізації використовується для відтворення номінацій людей та передачі типів закладів харчування. До прикладу:

*These latter young men were as anxious to fight the **Yankees** ...* [8, с. 39].

*Ці представники убогіших прошарків так само ревно, як і їхні багаті сусіди, жадали зітнутися з **янки** ...* [2, с. 23]. В оригіналі представлено реалію *Yankee*, яка за часів Громадянської війни в південних регіонах США мала значення *an American who comes from the northern US* [5]. У перекладі її передано, як *янки*, тобто способом транскодування, який виділяють в межах стратегії форенізації.

У наступному прикладі словосполучення *Seminole war* містить реалію *Seminole*:

*... no one in the County had had any military experience except a few veterans of the Mexican and **Seminole** wars ...* [8, с. 41].

... ніхто в усій окрузі не мав ніякого військового досвіду, за винятком кількох ветеранів мексиканської та **семінольської** воєн ... [2, с. 22]. В тексті до цього словосполучення перекладач подає примітку, у якій зазначає, що йдеться про війну між США та Мексикою 1846–48 рр. і другу війну з індіанським плем'ям семінолів 1835–42 рр. [2, с. 22]. Реалія має значення *a member of any of several groups of Indigenous people that emigrated to Florida from Georgia and Alabama in the 18th and 19th centuries and whose descendents now live in southern Florida and Oklahoma* [6]. У перекладі іменник *Seminole*, який позначає індіанське плем'я [7], та стоїть в атрибутивній позиції, відтворено за допомогою прикметника *семінольська*, що утворено від транскодованої основи. При цьому у результаті натуралізації прикметник *семінольська* набуває граматичних категорій українського прикметника, таких як рід, число та відмінок, що, у свою чергу, свідчить про часткове застосування стратегії доместикації.

Наступний приклад демонструє, що для відтворення реалії *saloon* перекладач обирає по черзі форенізацію та доместикацію. Згідно з визначенням Cambridge Dictionary *saloon* – ‘*a public bar, especially in the past in the western US*’ [5]. У наступному випадку за допомогою транскрипції лексему передано як *салун*:

Drill always ended in the saloons of Jonesboro ... [8, с. 41].

Тренування завжди закінчувалися в салунах Джонсборо ... [2, с. 25].

В іншому контексті лексична одиниця *saloon* відтворена за допомогою культурного еквівалента *шинок*, як от у наступному прикладі:

... few whoops and drunken laughs that floated on the still twilight air from a saloon far down the street [8, с. 1314].

... п'яницькі вигуки та сміх із шинку ген оддалік порушували навколишню присмеркову тишу [3, с. 185].

Порівнюючи обидва варіанти відтворення однієї і тієї ж реалії, очевидним є факт, що слово *шинок* є абсолютно зрозумілим для цільового читача, на відміну від реалії *салун*, що потребує додаткового тлумачення.

Отже, в перекладі роману Маргарет Мітчелл «Звіяні вітром» для відтворення реалій на позначення осіб, їх груп та розважальних закладів використано стратегії форенізації, яка включає транскодування, та доместикації, в межах якої використано натуралізацію реалії та її заміну культурним аналогом. Перекладач вдається до використання форенізації й доместикації для відтворення однієї реалії в різних контекстах. Комбінація форенізації та доместикації для відтворення реалії має на меті полегшити сприйняття реалій цільовим читачем. Подальша перспектива розвідки полягає у вивченні способів перекладу суспільно-політичних реалій роману М. Мітчелл «Звіяні вітром».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Борисенко Н. Д., Славова Л. Л., Кодубовська О. О. Художній світ реалій американських університетів: лінгвокраїнознавчий та лінгвокультурологічний аспекти. Закарпатські філологічні студії. 2023. Вип.27, т. 1. С. 82–86.
2. Мітчелл М. Звіяні вітром: Роман. Кн.1 / Пер. з англ. Р. І. Доценко. Київ : Дніпро, 1992. 542 с.
3. Мітчелл М. Звіяні вітром: Роман. Кн.2 / Пер. з англ. Р. І. Доценко. Київ : Дніпро, 1992. 559 с.
4. Славова Л. Л., Борисенко Н. Д. Стратегії форенізації та доместикації у відтворенні ономастичних реалій (на матеріалі українського перекладу роману М. Мітчелл «Звіяні вітром»). *Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: збірник наукових праць*. 2023. С. 136–139.
5. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення 18.10.2024)
6. Dictionary by Merriam-Webster. URL: <https://www.merriam-webster.com/> (дата звернення 18.10.2024).
7. Encyclopedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/> (дата звернення 22.10.2024).

8. Mitchell M. *Gone with the Wind*. London & Sydney : Pan Books and Macmillan, 1975. 1010 p.

9. New Georgia Encyclopedia. URL: <https://www.georgiaencyclopedia.org/> (дата звернення 12.10.2024).

Сахневич К. А.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук

Очковська А. П.

**ВІДТВОРЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ КАРТИНИ СВІТУ
АНГЛОМОВНОГО РОМАНУ-АНТИУТОПІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ
ПЕРЕКЛАДІ**

Переклад художньої літератури, особливо романів-антиутопій, є складним процесом, для якого лише володіння мовою оригіналу не є достатнім. Потрібно передати концептуальну картину світу, створену автором, а це означає не лише розуміти текст, а й культурний, історичний та філософський контекст.

Концептуальна картина світу – це система ідей та уявлень, яка передає світогляд автора і подається через текст. В антиутопічних творах ця картина ілюструє, як правило, версію майбутнього або альтернативної реальності зі спотвореними ідеалами та перекрученими соціальними структурами. Автори критикують соціальні та політичні процеси, створюючи невтішну перспективу розвитку суспільства, де певні ідеї досягають свого крайнього вираження, призводячи до деструктивних наслідків. Перекладач повинен відтворити авторські ідеї, пов'язані з філософським розумінням людського існування в умовах тоталітаризму та спотворення істини.

Складовими концептуальної картини світу є поняття і уявлення [2, с. 70], оскільки вони відображають глибинне сприйняття дійсності та структуру мислення, які притаманні певній культурі чи індивіду. Ці складові формують

основу для того, як людина інтерпретує події та явища, адже саме поняття відображають абстрактні категорії, а уявлення — це те, як ці категорії матеріалізуються в розумі. Разом вони створюють цілісну концептуальну модель, яка визначає когнітивні та ментальні процеси. У перекладі та відтворенні таких картин світу важливо не лише передавати точні терміни, але й забезпечувати передачу унікального культурного коду, який закладено у мову оригіналу. Від цього залежить адекватність сприйняття оригінального тексту в іншомовному контексті, а також можливість зрозуміти та прийняти його культурну специфіку.

Суспільно-політична лексика формує жанрову змістову домінанту тексту соціально-антиутопічного роману [1, с. 185]. Ця лексика відіграє ключову роль у відтворенні концептуальної картини світу англomовного роману-антиутопії в українському перекладі. Використання термінів та висловлювань, пов'язаних із політичною, соціальною та економічною реальністю створює атмосферу дійсності, а також відображає ідеологічні конфлікти, що є центральними у цих творах. При перекладі важливо зберегти точність термінів і передати глибші культурні та соціальні контексти, що стоять за цими поняттями. Тому суспільно-політична лексика допомагає формувати уявлення про антиутопічний світ, його структуру та конфлікти, що робить текст більш зрозумілим і значущим для українського читача.

При відтворенні концептуальної картини світу важливо насамперед зберегти атмосферу роману, оскільки це визначає емоційний та психологічний вплив на читача, дозволяє йому зануритись у створений автором світ. Наприклад, у романі Джорджа Орвелла «1984» вже найперше речення задає бентежний тон своїм зображенням світу, у якому спотворена основна концепція часу, що викликає у читача почуття тривоги:

«It was a bright cold day in April, and the clocks were striking thirteen». [6]

«Був ясний, холодний квітневий день. Годинник вибивав тринадцяту».

(В.Стельмах) [4]

«Стояла ясна та прохолодна квітнева днина, на годинниках пробило тринадцяту годину». (В. Данмер) [3]

«Був холодний і ясний квітневий день, і годинник вибив тринадцяту годину». (В. Шовкун) [5]

Переклад В. Стельмаха є близьким до оригіналу і влучно передає основний зміст речення та атмосферу. Переклад В. Данмера також передає основний зміст, але зворот «на годинниках пробило тринадцяту годину» може здатися дещо незвичним для українського читача, так само як і вживання слова «днина» замість звичного для нас «день». Переклад В. Шовкуна вдало передає атмосферу оригіналу, хіба що між частинами складного речення доречніше поставити крапку замість сполучника «і», так як цей сполучник вже використовується в першій частині речення.

Речення «*Day by day and almost minute by minute the past was brought up to date*» [6] показує нам філософський аспект суспільного устрою у творі. В антиутопіях часто розглядаються фундаментальні питання свободи, влади, справедливості, контролю над свідомістю та прав особистості. Ці аспекти впливають на структуру світу роману і сприйняття героїв, що дозволяє автору передати свою критику щодо суспільних систем. Розглянемо переклади:

«День у день – майже хвилина у хвилину – минуле переписували під сьогоднішнього». (В. Стельмах) [4]

«День у день та майже хвилина в хвилину минуле підлаштовували до сучасного». (В. Данмер) [3]

«День за днем і, можна сказати, хвилина за хвилиною минуле узгоджувалося із сьогоднішнім днем». (В. Шовкун) [5]

Важливо брати до уваги контекст, який відображає систему переписування історії у державному апараті, де кожна деталь минулого видозмінюється з метою збереження домінування Партії. Переклад В. Стельмаха передає ідею систематичного оновлення минулого, щоб відповідати наявним потребам Партії.

Акцентується процес активного переписування. Переклад В. Данмера вказує на адаптацію минулого до поточних умов або очікувань, але з меншим акцентом на активному процесі. Переклад В. Шовкуна підкреслює процес узгодження минулого з сучасністю, як частину систематичного оновлення інформації.

Фраза «*bring up to date*» перекладається на українську як «*привести в актуальне положення; модернізувати*», що демонструє у даному контексті постійні оновлення історії відповідно до потреб Партії. На наш погляд переклад В. Стельмаха найбільш точно відображає оригінальне речення, передаючи динамічний і безперервний характер процесу оновлення.

Переклад концептуальної картини світу в романах-антиутопіях є складним і багаторівневим процесом, що вимагає від перекладача не лише знання мови, але й глибокого розуміння філософських і політичних ідей, закладених автором. Відтворення ключових концептів є важливим для збереження ідеологічного й емоційного впливу тексту на українського читача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Кучер В. В. Поетика роману-антиутопії в рецепції сучасного літературознавства. *Наукові записки Національного університету “Острозька академія”*. Сер: Філологічна. 2013. Вип. 36. С. 184-187. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nznuoaf_2013_36_57 (дата звернення: 14.10.2024).
2. Середницька А. Я. Відмінності між мовною та концептуальною картинами світу з погляду сучасного мовознавства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер: філологія. 2016. №21. Том 1.

С. 69-71. URL: http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v21/part_1/20.pdf (дата звернення: 14.10.2024).

3. Джордж Орвелл 1984. пер. з англ. В. Данмер. Київ. 2013. 334 с.
4. Джордж Орвелл 1984. пер. з англ. В. Стельмах. Київ. 2021. 350 с.
5. Джордж Орвелл 1984. пер. з англ. В. Шовкун. Київ. 2015. 312 с.
6. George Orwell Nineteen Eighty-Four. 1949. 393 p.

Смоловська В. І.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук

доцент Борисенко Н. Д.

РЕАЛІЇ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ АВТОРСЬКОГО СТИЛЮ В РОМАНАХ С. КОЛЛІНЗ

Трилогія романів Сюзанни Коллінз «Голодні ігри» [3; 4; 5] – беззаперечно один з найяскравіших сучасних прикладів антиутопічних романів для молоді. Складові індивідуального стилю, а саме: авторське бачення світу, специфіка використання лексики, образних виразів, синтаксична структура речень – формують цілісність, що виникає з авторської концепції та перспективи. Ця цілісність, насамперед, проявляється у змісті, фабулі, героях та образній системі твору.

Ключова роль у трилогії відведена реаліям, які дозволяють створити своєрідний фантастичний світ, надаючи авторському та персонажному мовленню виразності, унікальності й самобутності. Під реаліями ми розуміємо мовні одиниці, тісно пов'язані з культурою та історією певного народу, для перекладу яких не існує відповідників, здатних разом із передачею унікальної інформації відобразити етнічний, національний чи історичний колорит [1]. Реалії

відображають особливості авторської картини світу, формують мовні характеристики стилю письменниці, забезпечують художньо-естетичний вплив на читача, розкривають характер і поведінку персонажів, а також середовище, в якому вони перебувають. Наша розвідка присвячена виокремленню та класифікації реалій роману американської письменниці Сюзанни Коллінз в українських перекладах.

Згідно з класифікацією реалій С. Влахова та С. Флоріна за предметним поділом виділяють три наступні групи: *географічні*, *етнографічні* та *суспільно-політичні реалії* [2]. Останнє дозволяє нам класифікувати реалії роману в такий спосіб:

До першої групи відносимо *географічні реалії*, а саме назви об'єктів фізичної географії, зокрема і метеорології, географічних об'єктів, пов'язаних з діяльністю людини та найменування ендемічних видів. Розглянемо підгрупу видів рослин. До прикладу:

Nightlock – дика рослина з отруйними ягодами, які Катніс Евердін та Піта Мелларк використали для перемоги на 74-х Голодних іграх. Ягоди сумнозвісні через смертельний отруйний сік, що міститься всередині. Сік є настільки токсичним, що може вбити будь-кого, хто його з'їсть, за лічені секунди [5].

Друга група охоплює *етнографічні реалії*, що пов'язані з побутом, їжею, напоями, одягом, житлом, транспортом, музикою, танцями, звичаями, святами. Продемонструємо одну з підгруп етнографічних реалій, що стосується їжі. Наприклад:

The crescent moon roll – хліб одинадцятого округу у формі півмісяця з насінням або зерном, тому що це округ сільськогосподарських культур [5]. *The fish-shaped loaf* – хліб у формі риби, покритий зеленими водоростями з четвертого округу. Кожен округ має свій власний рецепт хліба. Він відображає галузь промисловості цього регіону [5].

Третя група включає *суспільно-політичні реалії* та складається з номінацій адміністративно-територіального устрою, органів та носіїв влади, суспільно-політичного життя, а також військових реалій, що включають назви підрозділів,

зброї, обмундирування, військовослужбовців. Проаналізуємо підгрупу військових реалій:

The Nut – велика гора посеред другого округу, яку раніше використовували для видобутку корисних копалин. Під час Темних Днів, після втрати тринадцятого округу, Капітолійське військово командування перемістило туди миротворців, значну частину авіафлоту та воєнних ресурсів. Гору ретельно замінували, укріпили внутрішню інфраструктуру, побудували казарми, арсенали, комп'ютерні термінали та конференц-зали. Так вона стала військовою базою і головним центром виробництва зброї для Капітолію [4]. Hovercraft – тип літального апарату, що використовують в Панемі, в основному Капітолій, але пізніше його беруть на озброєння учасники повстання. Апарат обладнаний механічною лапою для підйому або захоплення, гарпунами, прикріпленими до тросів, сітками та певною формою маскування. Вони також досить тихі, не видають жодного звуку, що дозволяє їм з'являтися без будь-якого попередження [3].

Отже, географічні, етнографічні та суспільно-політичні реалії, представлені в трилогії романів С. Коллінз, створюють новий неіснуючий світ, формують естетику, атмосферу і настрій тексту, є основою створення унікального авторського стилю. Нами створено класифікацію реалій за предметною ознакою, яка поділяє останні на три групи: *географічні*, *етнографічні* та *суспільно-політичні реалії*. Кожна група ділиться на підгрупи, які дозволяють докладно описати створений автором світ антиутопії. Подальша перспектива розвідки полягає у вивченні способів відтворення граматичних особливостей в українських перекладах романів С. Коллінз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Борисенко Н. Д., Кодубовська О. О. Лінгвокраїнознавство: англomовні країни: навчальний посібник (англійською мовою). Житомир : Житомирське комунальне-книжково-газетне видавництво «Полісся», 2019. 154 с.

2. Влахов С., Флорин С. Непреводимото в превода. София : Наука и изкуство, 1990. 356 с.

3. Collins S. Catching fire. New York : Scholastic Press, 2009. 391 p.

4. Collins S. Mockingjay. New York : Scholastic Press, 2010. 390 p.

5. Collins S. The Hunger Games. New York City: Scholastic Press, 2008. 374 p.

Томашевський В.Р.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Шугаєв А. В.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ АГАТИ КРІСТІ

Переклад фразеологічних одиниць є одним із найскладніших видів перекладацької діяльності, оскільки такі вирази часто мають культурно-специфічні значення, що важко передати іншою мовою без втрати стилю чи емоційного навантаження. Для успішного перекладу фразеологізмів важливо враховувати не лише буквальний зміст слів, але й їхню семантику, культурний контекст, а також стилістичні особливості оригінального тексту. Таким чином, для перекладу фразеологічних одиниць із англійської мови на українську було використано такі методи перекладу, як перефразування, прямий переклад, заміна культурно-специфічних елементів, адаптація та калькування. Кожен із цих методів обирають залежно від структури ідіоми, її значення та культурних особливостей. Для дослідження було обрано твори “Death on the Nile” та “Murder on the Orient Express”.

Перефразування. Цей метод перекладу передбачає заміну фразеологічного виразу описовим способом, що передає його зміст без прямого перекладу слів.

Перефразування використовується, коли буквальный переклад неможливий або неадекватно відображає зміст ідіоми [1, с. 126].

У романі “Death on the Nile” використовується ідіома “to throw someone off the scent”, яка означає спробу ввести когось в оману. Переклад «збити когось зі сліду» передає аналогічне значення, зберігаючи при цьому смислове навантаження оригіналу [2; 4]. В “Murder on the Orient Express” ідіома “to be in deep water” перекладена як «мати великі проблеми», що передає суть виразу без дослівного перекладу [3; 4].

Прямий переклад. Прямий переклад використовується тоді, коли в цільовій мові існує аналогічний фразеологізм, який дозволяє зберегти структуру і зміст оригінальної ідіоми [1, с. 126]. “A wolf in sheep’s clothing” перекладено як «вовк в овечій шкурі», що зберігає метафоричний сенс, виражаючи людину, яка приховує свої справжні наміри. “To break the ice” з “Murder on the Orient Express” перекладено як «розбити лід», що зберігає образність і описує зняття напруги в спілкуванні [3; 4].

Заміна культурно-специфічних елементів. Цей метод передбачає заміну елементів фразеологізму, які мають культурне значення, на такі, що є зрозумілими для цільової аудиторії [1, с. 130]. ФО “to have an ace up one’s sleeve” з перекладається як «мати козир у рукаві», зберігаючи картярську метафору, що передає ідею несподіваного козира. “To hit the nail on the head” перекладено як «потрапити в точку», зберігаючи сенс точного висловлювання [2; 4].

Адаптація. Адаптація використовується для зміни фразеологізму таким чином, щоб він краще відповідав культурним та контекстуальним особливостям цільової мови [1, с. 125]. “To take the bull by the horns” з “Murder on the Orient Express” адаптовано як «взяти бика за роги», що передає значення про сміливе вирішення проблеми [3; 4]. У “Death on the Nile” ідіома “like a fish out of water” адаптована як «як риба без води», передаючи відчуття незручності та непристосованості до ситуації [2; 4].

Вилучення. Цей метод передбачає вилучення окремих компонентів фразеологізму, якщо вони не мають значення або роблять вираз невідповідним у

цільовій мові [1, с. 126]. ФО “*to let the cat out of the bag*” була перекладена як «розкрити секрет», що опускає елемент «кіт», але зберігає значення. А вираз “*to be on the same wavelength*” перекладається як «добре розумітися», де опускається концепція «хвиль», але зберігається суть взаєморозуміння [2; 4].

Калькування. Калькування використовується тоді, коли можливий буквальний переклад фразеологізму, що дозволяє зберегти оригінальну структуру ідіоми [1, с. 126]. “*To put one’s foot down*” з “*Murder on the Orient Express*” перекладено як «наставити ногу», що означає твердо заявити свою позицію [3; 4].

Аналіз перекладу фразеологічних одиниць у творах Агати Крісті “*Death on the Nile*” та “*Murder on the Orient Express*” показав, що найчастіше використовують метод перефразування (30%), оскільки він дозволяє передати культурно-специфічні значення, зберігаючи емоційне навантаження і смисл оригіналу. Прямий переклад використовувався у 20% випадків, коли ідіоми мали прямі еквіваленти в українській мові. Заміна культурно-специфічних елементів та адаптація застосовувалися по 15% для забезпечення зрозумілості і відповідності перекладу культурному контексту. Вилучення і калькування використовувалися по 10% випадків для спрощення виразів або збереження їх оригінальної структури. Таким чином, вибір методу перекладу залежав від необхідності збереження смислового навантаження, стилю та культурних особливостей фразеологізмів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1 Гаврилова І. В. Особливості перекладу фразеологізмів та ідіом. *Мовознавство. Літературознавство. Актуальні питання гуманітарних наук*, 2021. Вип. 41. Т. 1. С. 124–130.

2. Death on the Nile. URL: https://archive.org/stream/deathonthenile_201908/Death%20on%20the%20Nile_djvu.txt (дата звернення 21.10.2024).

3. Murder on the Orient Express. URL: https://archive.org/stream/MurderOnTheOrientExpress_201803/Murder_on_the_Orient_Express_djvu.txt (дата звернення 21.10.2024).

4. Longman Dictionary of Contemporary English. URL : <https://www.ldoceonline.com/> (дата звернення 21.10.2024).

Фіщук А. А.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Шугаєв А. В.*

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ДЕТЕКТИВНИХ РОМАНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Сьогодні іноземні мови та перекладацька діяльність у сучасному світі допомагають зрозуміти не лише тексти, а й культуру інших країн, включаючи літературу разом з відомими поетами, письменниками, авторами.

Важливо зрозуміти особливості такого перекладу, проблеми з якими може зіткнутися спеціаліст, який перекладає художні твори, зокрема англомовні детективні романи.

Варто знати та розрізняти можливі стилістичні, прагматичні й лексико-граматичні проблеми, які виникають під час перекладу детективних романів з англійської мови на українську, адже це дозволить зрозуміти зміст та основну думку, яка була закладена під час написання автором. Не зайвим також буде розуміння та знання англійської історії, культури, лінгвістики, притаманної лексики в цілому.

Кожна національна література знайомить зі специфічними, оригінальними особливостями країни та дає можливість більше її відчувати. Важливо правильно та чітко передати усі особливості роману.

Мета даної роботи полягає у здійсненні перекладознавчого аналізу англomовних романів, дослідити стилістичні, прагматичні, лексичні та культурні особливості цих творів та зрозуміти проблеми їхнього перекладу на українську мову, з'ясувати можливі труднощі та відшукати способи, які надають можливість максимально точно зробити переклад без втрати основного змісту.

Науковці зауважують, що переклад художніх творів, романів є складним завданням, бо є ряд вимог, яких варто дотримуватися.

Серед таких вимог:

1) Точність. Перекладач повинен чітко та правильно донести до читача всі деталі, думки, ідеї висловлені автором, а також нюанси, які потребують глибинного змісту;

2) Лаконічність. Усі думки повинні стислими та лаконічними;

3) Зрозумілість. Перекладачам необхідно доносити думки зрозумілою мовою, уникаючи складних понять для уникнення двозначності чи незрозумілості.

Перекладацький аналіз – це діяльність спеціаліста в цій галузі, яка спрямована на те, щоб точно розуміти матеріал, з'ясувати його комунікативне завдання. Перед тим як розпочинати процес, варто визначити всі особливості оригінального тексту, термінів, його наповнення, тематику, стилістичне забарвлення. Як в українській, так і в англійській мовах існують свої унікальні елементи, вони дещо можуть ускладнювати процес перекладу, це: герундій, число іменника, узгодження часів.

Отже, до головних проблем перекладознавства відносять наявність спеціалізованої лексики, вона досить часто немає точних відповідників у мові на яку робиться переклад, стилістичні, прагматичні й лексико-граматичні проблеми перекладу, які можуть виникати із-за унікальних компонентів мови, культури, специфіки та авторського стилю. Було здійснено аналіз та переклад творів, що дало змогу правильно трактувати текст українською мовою.

Стилістичний аналіз детективних романів творів показав, що цей жанр належить до масової літератури, а отже переклад повинен бути повністю зрозумілим будь-якій людині.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Лук'янюк В. «Словник іншомовних слів» 2001 URL: <https://www.jnsm.com.ua/sis/> (дата звернення 12.10.2024).

2. Терехова С.І. Вступ до перекладознавства. Сучасні проблеми й теорії. Діяльність перекладача. Основи техніки перекладу. К.: Вид. КНЛУ. 2002. 163 с.

Черняк М. О.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Шугаєв А. В.*

ОСНОВНІ СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ

Переклад політичних текстів є особливою сферою діяльності перекладача, оскільки він вимагає не лише глибокого знання мови, але й розуміння політичного, культурного та ідеологічного контексту.

Політичний текст — це не просто набір слів і граматичних конструкцій. Він є інструментом впливу, знаряддям переконання та, у багатьох випадках, засобом формування суспільної думки. Тому переклад політичного дискурсу повинен передавати не лише лінгвістичні структури, але й емоційне навантаження, риторичні прийоми та специфічні посили, що відображають політичну реальність джерельної мови [1, с. 147].

При перекладі політичних промов і текстів перекладачі використовують різні стратегії, серед яких основними є еквівалентність, адаптація та калькування. Кожна з них має свої особливості, переваги та обмеження, і вибір

стратегії залежить від мети перекладу, цільової аудиторії та контексту політичного тексту.

Стратегія еквівалентності передбачає збереження основного змісту та стилю оригінального тексту при перекладі. Вона базується на пошуку лексичних і стилістичних відповідників у цільовій мові, які передають не лише значення, але й емоційний та культурний вплив тексту. Особливо важливо застосовувати еквівалентність при перекладі риторичних прийомів, які є важливими елементами політичних промов.

Приклад: Під час перекладу промов колишнього президента США Барака Обами українською мовою, особливо важливо зберегти його унікальний стиль, що включає ритмічні побудови, метафори та емоційні заклики. Наприклад, фраза "Yes, we can" була передана як "Так, ми можемо" — проста, але потужна конструкція, яка не втратила свого впливу у перекладі.

Проте стратегія еквівалентності вимагає обережності, оскільки не всі риторичні прийоми можуть бути прямо перенесені з однієї культури в іншу.

Наприклад, алюзії на внутрішню політику США або історичні події можуть бути незрозумілими для української аудиторії, тому перекладач може зіткнутися з необхідністю шукати компроміс між точністю та зрозумілістю для читача.

Стратегія адаптації використовується тоді, коли безпосередній переклад не передає суті або коли пряме перенесення лексичних одиниць може викликати нерозуміння в цільовій аудиторії. Адаптація є необхідною у випадках, коли оригінальний текст має специфічні культурні або політичні реалії, які не мають прямого відповідника в українському контексті [2].

Наприклад: Відомий випадок стосується перекладу промови Дональда Трампа, де він використовував вислів "drain the swamp", що є метафорою боротьби з корупцією у Вашингтоні. Прямий переклад цієї метафори "осушити болото" не мав би сенсу для українських читачів, тому його було адаптовано як "викорінити корупцію", що зберігає загальний зміст і вплив на аудиторію.

Адаптація також може стосуватися релігійних або ідеологічних концепцій. У країнах з різними релігійними або політичними системами деякі вирази можуть бути неправильно сприйняті або навіть образливі, що вимагає від перекладача особливої чутливості. Перекладач повинен враховувати культурні та політичні реалії України, щоб уникнути непорозумінь або спотворення змісту.

Калькування є однією з найменш складних стратегій, коли структура або вирази оригінального тексту перекладаються буквально. Це може бути корисним у випадках, коли існують усталені міжнародні терміни або поняття, що не потребують адаптації. Однак, ця стратегія має свої обмеження, оскільки надмірне калькування може призвести до перекладу, який виглядає штучно або незрозуміло для читача.

Наприклад: У промовах Джо Байдена термін "American Dream" часто зустрічається як важливий елемент політичної риторики. У більшості випадків його можна перекласти дослівно як "американська мрія", оскільки цей концепт вже добре відомий українській аудиторії і не потребує додаткового пояснення або адаптації.

Однак, калькування може створювати труднощі у випадках, коли перекладач стикається з термінами або поняттями, специфічними для однієї країни. Наприклад, фраза "checks and balances" у контексті американської політичної системи має усталене значення, але її буквальный переклад "перевірки і баланси" не є інтуїтивно зрозумілим в українській політичній системі. У таких випадках доцільно використовувати інші стратегії, такі як еквівалентність або адаптація [3].

Можна зробити висновок, що переклад політичних текстів вимагає глибокого розуміння як лінгвістичних, так і культурних аспектів тексту. Застосування стратегій еквівалентності, адаптації та калькування залежить від специфіки тексту та його цільової аудиторії. Еквівалентність дозволяє зберегти стилістичну і риторичну насиченість промов, адаптація — зробити текст доступним для широкої аудиторії, а калькування — забезпечити точність у відтворенні політичних понять.

Зрештою, правильний вибір стратегії дозволяє перекладачеві досягти балансу між точністю та доступністю, забезпечуючи адекватне сприйняття політичного дискурсу в іншій культурі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової та технічної літератури: частина 2. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця: Нова книга, 2001. 304 с.
2. Петренко В. Особливості визначення політичної мови. Політичний менеджмент. 2007. № 2. 24 с.
3. Кияк Т.Р., Науменко А.М., Огуй О.Д. Теорія і практика перекладу. Київ: Вища школа, 2006. 285 с.

Чумак А. С.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Вискушенко С. А.*

СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ РЕАЛІЙ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ У КІНОФІЛЬМАХ

Кіно є потужним інструментом міжкультурної комунікації, адже воно не лише розважає, а й сприяє культурному обміну. Англомовні фільми, будучи частиною масової культури, містять багато культурно-специфічних реалій, які є важливими для глядача. Реалії – це слова або вирази, що втілюють унікальні культурні явища та поняття, специфічні для певного суспільства або географічного простору. Переклад таких реалій українською мовою ускладнений їхніми відмінностями від українських культурних категорій і потребує

спеціальних підходів. Дослідження способів перекладу реалій у кіно дозволяє розкрити можливості адаптації іншомовного контенту для української аудиторії.

Переклад англійських реалій українською мовою зазвичай реалізується через такі способи, як транскрипція, транслітерація, калькування, адаптація та описовий переклад. Кожен із цих способів має свої переваги та обмеження [1, с.137].

1. Транскрипція і транслітерація. Транскрипція полягає у передачі звуків іншомовного слова засобами української мови. Транслітерація ж здійснюється шляхом буквеної передачі іншомовного слова. Такий підхід ефективний при перекладі імен власних або географічних назв, які мають значення лише у вихідній культурі. Так, наприклад, у фільмі *Harry Potter* слово «*Hogwarts*» транскрибовано як «Гогвортс». Це допомагає зберегти оригінальне звучання назви вигаданого місця, що є важливим для шанувальників.

2. Калькування. Калькування — це спосіб перекладу, при якому структура іншомовного слова або фрази відтворюється дослівно, однак із використанням українських слів. Цей метод ефективний для реалій, які можуть бути інтуїтивно зрозумілі через схожу концепцію. Так, наприклад, у фільмі *Spider-Man* перекладачі часто використовують кальковане слово «Людина-павук» замість транскрибованого варіанту «Спайдер-мен», що передає суть персонажа для українських глядачів [2, с. 112].

3. Адаптація. Адаптація дозволяє зробити реалії зрозумілішими шляхом заміни вихідної культурної одиниці на її аналог у мові перекладу. Такий підхід доцільний, якщо оригінальна реалія не є критично важливою для розуміння сюжету, але має певний контекстуальний зміст. Так, наприклад, у комедії *The Office* персонажі часто згадують такі страви, як «*peanut butter and jelly sandwich*». В українському перекладі цей вираз може бути адаптований як «бутерброд із джемом», що є більш звичним для української аудиторії і викликає аналогічні асоціації.

4. Описовий переклад. Описовий переклад застосовується, коли реалія не має точного відповідника в українській мові або є надто специфічною для

вихідної культури. У таких випадках перекладач надає додаткову інформацію про реалію, пояснюючи її значення в тексті. Так, наприклад, у фільмі *The Queen* згадується «*Trooping the Colour*» – урочиста церемонія в Британії. Оскільки цей захід не має аналогів в українській культурі, його можна передати як «церемонія вшанування королеви», що більш зрозуміло українському глядачеві [3, с. 144].

Отже, переклад англійських реалій українською мовою у кінофільмах є складним і багатогранним завданням, яке вимагає глибокого розуміння обох культур. Використання транскрипції, калькування, адаптації та описового перекладу дозволяє досягти максимальної точності, враховуючи специфіку української аудиторії. Кожен зі способів має своє місце і допомагає перекладачам створити якісний продукт, який передає не тільки зміст, але й культурний колорит оригіналу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Іваницька Н.Б. Сучасні моделі перекладу в аспекті контрастивної дискурсології. *Теоретична і дидактична філологія : збірник наукових праць*. Серія «Філологія, педагогіка». Переяслав-Хмельницький; Кременчук : Видавець ПП Щербатих О.В., 2017. Вип. 25. С. 137–144.

2. Мельник А. П. Кінопереклад як особливий тип аудіовізуального перекладу. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. Серія : Філологічна, 2015. Вип. 58. С. 110–112.

3. Щеголева Т. Л. Способи перекладу безеквівалентної лексики в текстах американської преси. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія, 2016. Вип. 21(1). С. 139-144.

РОЛЬ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ У МЕЖАХ ЖАНРУ ФЕНТЕЗИ

Література фентезі є достатньо специфічним літературним жанром зі своєрідним змістом. Характерною рисою творів у стилі фентезі є побудова автором світу із своєю атмосферою. У ньому панують власні закони та правила, існують казкові створіння, а магичні елементи є буденністю. Завдяки цій характерній рисі фентезі – переклад потребує особливих перекладацьких стратегій [1, с. 46]

При використанні художнього перекладу важливим є те, наскільки сильно читач переживає емоції, читаючи перекладений текст, та які картинки створює його уява. Безумовно, в художньому перекладі все має бути граматично правильно, але найважливішим є те, що кожен переклад жанру фентезі має впливати на читача, передавати атмосферу оригіналу, а також ті враження та емоції, котрі читач може відчутти, читаючи текст оригіналу. Тому метою художнього перекладу є заміна оригіналу для людей, які не володіють мовою, якою написаний твір. А також треба враховувати ті питання та недоліки, які можуть виникнути при перекладі робіт у стилі фентезі.

Переклад, у певному сенсі, виконує посередницьку функцію та є формою «присвоєння» іншомовного тексту, «перекодування його з мови оригіналу на мову реципієнта. Переклади творів масової літератури викликають небезпеку «розмивання кордонів власної національної культури, зведення її до набору розповсюджених масовою свідомістю кліше, відірваних від автохтонних витоків і вікових традицій» [2, с. 82]. Але дослідник відзначає, що важливою особливістю перекладів масової літератури є своєрідна інтернаціональність. І.В. Лімборський наголошує, що масова література «легко ідентифікується в різних національних культурах як “своя”, оскільки апелює до тих механізмів

колективного підсвідомого, що базуються на глибинних архаїчних і міфологічних константах людської свідомості» [2, с. 83]. Дійсно, такі особливості помічаємо й в романах англійської письменниці про маленького чарівника.

У роботах Дж. К. Роулінг виражається подвійна інтертекстуальність, яка, з одного боку, дає можливість маленьким читачам «упізнавати світ Хогвартсу в процесі опанування світовим культурним досвідом, а з іншого – дорослим угадувати у тканині твору натяки на засвоєну лінгвокультурну інформацію».

У кожному слові перекладу й оригіналу, а також поєднанні слів зосереджена дуже різноманітна інформація – соціально-історична й оцінна, експресивно-оцінна і конкретна ситуативна, національна тощо. Саме вона є «культурним компонентом смислової структури слова», що виявляється в тексті. У ній закладено, звичайно, і стереотипи, і форми мовної поведінки, прийняті в тому чи іншому професійному, соціальному та інших середовищах.

Художній переклад у жанрі фентезі відіграє важливу роль у культурній комунікації та розширенні меж літератури за рамки мовних і національних бар'єрів. Переклад фентезійних творів відкриває нові світи для читачів, надаючи їм доступ до унікальних культурних контекстів, традицій і міфологій, притаманних кожній окремій країні. Успішний переклад зберігає авторський стиль, атмосферу та характерну образність, але водночас адаптує текст для цільової аудиторії, забезпечуючи зрозумілість і глибину сприйняття. Здійснюючи культурний обмін, перекладачі сприяють інтеграції фентезі у світовий літературний простір, де твори цього жанру стають частиною глобальної культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Зарівна О. Т. Основні способи та прийоми перекладу текстів фентезі. URL: archive.nbuv.gov.ua (дата звернення: 20.09.2024).

2. Лімборський І. В. Перекладач як читач та інтерпретатор художнього тексту (компаративні проєкції). Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Філологічні науки, 2015. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduepf_2015_1_4 (дата звернення: 20.09.2024).

LITTERA SCRIPTA MANET

Наукове видання

LITTERA SCRIPTA MANET

(ЗБІРКА СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ)

ВИПУСК 10

Житомир 2024